

Η ΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΝ Ζήτημα ΑΦΟΡΩΣΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

Μετὰ τῶν ἐπισυνημμένων ἐγγράφων.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις τῆς "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ,,

1869.

484

ΒΟΥ
Δ 5

Η ΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΑΦΟΡΩΣΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

Μετὰ τῶν ἐπισυνημμένων ἐγγράφων.

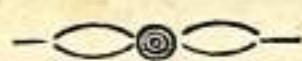
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις τῆς "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ,,

1869.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΟΙΝΗ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ.

**Μακαριώτατε, Θειότατε, Ἀγιώτατε καὶ Σοφιώτατε
ἡμῖν Πάτερ καὶ Δέσποτα !**

 Οὐχὶ μετὰ κομπορρήμοσύνης, ἀλλ' ἐν Εὐαγγελικῇ ἀ-
πλότῃ καὶ ταπεινῇ τῇ καρδίᾳ ἐμφανιζόμεθα ἐνώπιον
τῆς Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου καὶ Σεπτοτάτης ἡμῖν Μακαριότη-
τος, ὡς διεπούσης εὐκλεῶς καὶ θεαρέστως μίαν τῶν ἐν τῇ Οἰ-
κουμένῃ Θεοστηρίκτων Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησιῶν, ἵνα ἀναγγείλωμεν Αὐτῇ τὴν ἀλγεινὴν κατάστασιν
τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τοῦ Ὁρθοδόξου Βουλγαρικοῦ
Ἔθνους· αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους, ὅπερ ἀπὸ χιλίων δῆπου ἐτῶν ἐνστερ-
νισάμενον μετ' ἐνδομύχου ἀφοσιώσεως τὴν προσηγορίαν τοῦ
Θεανθρώπου Σωτῆρος Χριστοῦ, κατέστη καρποφόρον μέλος τῆς
ἐπὶ γῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις τοῦ
ἔθνους ἡμῶν εἶναι δεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος· τὸ δὲ κακὸν δὲν εἶ-
ναι πρόσφατον, ἀλλὰ καὶ ἑκατονταετηρίδος ἀτερμονέστερον, ἐξ
οὗ τὸ ἔθνος τερηδονιζόμενον δηλητηριάζεται καιρίως κατὰ τὰ
ιερῶτατα αἰσθήματα τῆς χριστιανικῆς Πίστεως καὶ τῆς ἐθνικῆς
συνειδήσεως. Τὸ δεινὸν εἶναι μέγα· θεραπεία δὲ οὐδαμοῦ ! Ναὶ !
τὸ δεινὸν κατέστη τοσοῦτω ἀφόρητον, ὥστε ἐκ ποδῶν ποιεῖται,
οἶμοι ! τὴν τε πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην. Τί δὲ καὶ προσεπιλαλή-
σωμεν; Ἡ μὲν γλῶσσα ἡμῶν δεσμεύεται, ἡ δὲ διάνοια ἰλιγγιᾷ,
προκειμένου νὰ ἐξελέγξωμεν Σύστημα διέπον ἓνα περιφανῆ καὶ
περίβλεπτον Θρόνον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπὶ τῶν εὐκλεῶν χρόνων τοῦ
παρελθόντος διεπυρσεύθη τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τὸ ἡμέτερον
Ἔθνος, καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου αἱ ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐξου-
θενημέναι, φεῦ ! Βουλγαρικαὶ Ἐπαρχίαι ἀνεδείχθησαν, καὶ δίκην
νεοφύτων ὑψικόμου καὶ μελισταγοῦς δένδρου μετεφυτεύθησαν.

Κατανοεῖ ἡ Ὑμετέρα Θεόσοφος Μακαριότης τοῦ ἐγχειρήματος ἡμῶν τὴν δυσχέρειαν· καθότι ἐπιχειροῦντες οἰκτρὰν διατραγῶ-
δησιν τῶν δεινοπαθημάτων καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ ἡμετέρου
Ἔθνους, θέλομεν περιέλθῃ εἰς τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τοῦ
νὰ καθαρθῶμεν, καὶ ἄκοντες, τῶν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις και-
ροῖς ἀναβάντων τὸν ἀνώτατον τῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
κλησίας Θρόνον· αὐτὸν τὸν Θρόνον, ὃν τὸ μὲν κλέος τοῦ Με-
γάλου Χρυσοστόμου εἰς τὸ διηνεκὲς ἐδόξασεν, ὃ δὲ τοῦ Χρυ-
σορρήμονος τούτου Φωτῶνυμος διάδοχος οὐχ ἥττον ἐλάμπρυ-
νεν. Ἀλλ' ἀκούομεν τὴν φωνὴν τῆς ἀληθείας ἐπιφθεγγομένην ἡ-
μῖν, — Λαλεῖτε ! — Ἀκούομεν τὴν φωνὴν τῆς Καθόλου Ὁρ-
θοδόξου Ἐκκλησίας, « ἥς ἡ κεφαλὴ ἐστὶν ὁ Χριστὸς, » λέγου-
σαν, — Λαλεῖτε ὅτι ὁ λόγος ἐστὶ τῆς ἀληθείας τὸ ὄπλον· ὁ
λόγος τυγχάνει τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων τὸ φάρμακον· ὁ
λόγος εἶναι ὁ ποδηγέτης τῆς σωτηρίας ! — Πειθήνιοι οὖν τῷ τῆς
παροτρυντικῆς ταύτης φωνῆς ἐπιτάγματι, σίσθανόμεθα ὅτι ἡ γλῶσ-
σα ἡμῶν λύεται· ἀποκτῶμεν δὲ δύναμιν καὶ θάρρος τοῦ νὰ λαλήσω-
μεν, καὶ λαλήσωμεν ὥς ὑπηρετᾶται τῆς Θείας δικαιοσύνης, ὥς Ποιμέ-
νες Λαοῦ δοκίμου ἐν εὐσεβείᾳ, οὔτινος τὰ τραύματα εἰσὶν ἡμέτερα
τραύματα, καὶ αἱ προσκλαύσεις αὐτοῦ κατὰ μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς
ἀδικίας εἰσὶ προσκλαύσεις ἡμέτεραι. Καὶ ἡμεῖς μὲν λέξομεν, Θε-
ὸν ἐπικαλούμενοι ἄρωγόν· Γένοιτο δὲ τὸ Πανάγιον αὐτοῦ θέλημα.

Ὅτε ἐν τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου τὸ φῶς τοῦ θείου λόγου
κατηύγασε τῶν πιστῶν τὰς καρδίας, τὰ δὲ ἔθνη, συμμέτοχα γενόμενα
τῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τῇ ἐπου-
ρανίῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ, καθίσταντο τέκνα φωτός, καὶ τῶν τοῦ
Πνεύματος θείων καὶ ὑπερφυσικῶν δωρημάτων δοχεῖα, ἐν τοῖς
ἀρχαίοις, φαμέν, ἐκείνοις χρόνοις, « ἐ ν ἄ ρ χ ῆ », ὅτε τὸ σημει-
ον τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος ἡμῶν ἐπεφάνη τῷ κόσμῳ, καὶ
ἡ θεία αὐτοῦ διδασκαλία δογματίσασα τὴν ἀγάπην, εἰσέβρεεν,
ὥς ζωοποιὸν ὕδωρ, εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐθνῶν, τὸ μὲν φερέσ-
βιον κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων ἦν ἤδη ἐγγὺς τοῦ διαπυρσεύσειν

τῇ πνευματικῇ αὐτοῦ φρυκτωρίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν Σλαβικῶν φύ-
λων, ἅτινα εἰσέτι ὑπὸ τῆς ἀχλύος τῆς ἀγνοσίας ἐτύγγανον ἐ-
πιπροσθούμενα· πολλοὶ μὲν τοι αἰῶνες ἔδει νὰ παρέλθωσιν, ἀ-
νεξιχνιάστοις τῆς θείας προνοίας βουλαῖς! ἀχριστοῦ ὁ πολυάριθ-
μος οὗτος ἐν τοῖς ἔθνεσι λαὸς φθάσῃ εἰς κατάστασιν τοῦ νὰ
κατανοήσῃ τὰς Γραφὰς, πιστεύσῃ εἰς αὐτάς, καὶ ἀναδειχθῇ πέ-
μειρος ἄμπελος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Τὸ φῶς τοίνυν τῆς ἀληθείας ἐπιφαῦσαν τέλος καὶ τοῖς τοῦ
ἡμετέρου Ἑθνους προγόνοις, καὶ τούτων ἤδη διέρρηξε καὶ διε-
σκέδασε τὴν ψυχικὴν σκοτόμαιναν. Δυὰς ἀγίων ἀνδρῶν, ἀόκνων
ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Χριστοῦ, ἀνήγγειλεν αὐτῷ διὰ ζώ-
σης φωνῆς καὶ γλώσσης τὴν Γέννησιν, τὴν οὐράνιον καὶ ζωο-
γόνον Διδασκαλίαν, τὴν Σταύρωσιν, τὸν Θάνατον καὶ τὴν Ἀνά-
στασιν τοῦ Σωτῆρος. Ἡ θεσπεσία αὕτη Εὐνωρὶς Κύριλλός τε
καὶ Μεθόδιος, Ἀπόστολοι καὶ Φωστῆρες τοῦ τε Βουλγαρικοῦ
καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἐθνῶν, πλήρεις τῆς κατὰ Χριστὸν χάρι-
τος καὶ Σοφίας, ἐμπεδώσαντες τὸ ἑαυτῶν θεόσοφον κήρυγμα,
παρέδωκαν τῷ ἡμετέρῳ Ἑθνει τὴν Ἀγίαν Γραφὴν μεθερμηνευ-
μένην εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν. Τὸ οὐρανόστεπτον τοῦτο
ἔργον τῶν Ἰσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἀπαύγασμα ὄν
τοῦ ἀληθινοῦ φωτός « τοῦ φωτίζοντος πάντα ἄνθρω-
πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον », ἐν βραχεῖ διαστή-
ματι κατέστη ταμάλιστα καρποφόρον· καθότι οἱ ἐν τῷ ἐριδιώ-
λακι αὐτῶν γεωργήματι ὡς ἐκ λειμῶνος εὐανθοῦς ἀναβλαστή-
σαντες Ποιμένες καὶ Διδάσκαλοι ζηλωταὶ ἐν Χριστῷ ἄνδρες, οἱ
ἐπὶ ἀόκνῳ φροντίδι ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας περιφα-
νῶς διαπρέψαντες, καὶ τὴν διάδοσιν τῶν φώτων μεταξὺ τοῦ νεο-
φωτίστου τούτου ἔθνους ἀναπτύξαντες λυσιτελέστατα, εἰς το-
σοῦτον ἀρετῆς προήλασαν καὶ ἀγιότητος, ὥς ἡξιώθησαν ἀνε-
ξαρτήτου θέσεως ἐν τῇ Καθόλου Ἐκκλησίᾳ ὡς πρὸς τὴν χει-
ραγώγησιν τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὴν χριστιανικὴν τελειοποίη-
σιν καὶ σωτηρίαν.

Ἡ μία, Ἀγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔχουσα ἀνώτατον Ἀρχηγὸν καὶ Κεφαλὴν τὸν θεμελιωτὴν αὐτῆς Ἰησοῦν Χριστόν, ποιμαίνεται καὶ διοικεῖται παρὰ πολλῶν ὁρατῶν Ἀρχηγῶν, ὑπηρετῶν τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἀλλ' ἡ ἄπειρος σοφία, ἡ ἐπιβαλοῦσα θαυμασίαν τάξιν καὶ ἁρμονίαν εἰς τὴν ὕλικήν φύσιν, ἐπέβαλεν ἔτι μείζονα εἰς τὸ ἐπὶ γῆς σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καίτοι διὰ τὰ ἔθνη, ὥς ἐκ τῶν ἀναγκῶν καὶ περιστάσεων, ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχει διοικητικῶς διηρημένη εἰς μερικὰς ἀνεξαρτήτους καὶ αὐτοκεφάλους Ποιμάνσεις· ἀλλ' ἡ θαυμασία αὐτῆς ἁρμονία, ἐδραία τυγχάνουσα « ἐν τῇ ἐνότῃ-τι τοῦ Πνεύματος, καὶ τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, κατ' ἐνέργειαν, ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ ». Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁρατὴ διοίκησις τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὑπὸ μερικῶν διοικήσεων ἐν τῷ δόγματι τῆς ἐνότητος συμπληροῦται, καὶ ἡ ἀνάδειξις τοίνυν ἀνεξαρτήτων τινῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων, καθιερωμένων καὶ ἀνεγνωρισμένων παρὰ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, ἀναγκαία ἐστὶ συνέπεια τῶν ἄνω ῥηθέντων.

Τοιαῦται ἄρα ἦσαν αἱ ἀνεξάρτητοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀχρίδος, τῆς Πρεσλάβας, καὶ βραδύτερον τοῦ Τουρνόβου καὶ τοῦ Πεκίου, συστηθεῖσαι ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἥτοι πρὸς διάδοσιν καὶ σερέωσιν τῆς χριστιανικῆς Πίστεως. Οἱ διαπρύσιοι ἀδελφοὶ Κύριλλός τε καὶ Μεθόδιος τοὺς πρὸ αὐτῶν ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Χριστοῦ πάντας ἐπὶ ζήλῳ Εὐαγγελικῷ ὑπερακοντίσαντες, μετὰ μείζονός τε καρποφορίας καὶ πανταχοῦ τῶν Κλιμάτων ἐκείνων τῷ ἀρότρῳ τοῦ ἐν-θέου κηρύγματος τὴν εὐσέβειαν γεωσπορήσαντες, τὴν τε πνευματικὴν αὐτῶν ἄρουραν τῷ ἰδρώτι τῶν αὐταπαρνήτων μόχθων δαψιλῶς καταρδεύσαντες, ἐκληροδότησαν ταῖς Ἐκκλησίαις ταύταις τὴν ἱεράν αὐτῶν μνήμην καὶ εὐκλειαν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἀναφαίρετον· τὴν δὲ πρὸς τὸν χριστιανισμόν χειραγωγὸν

Σλαβωνικήν γλῶσσαν αἰδίου μάρτυρα ἐγκατέστησαν, καὶ ἀκοίμητον περὶ αὐτὰς φρουρὸν κατὰ πάσης ἐνδεχομένης ἐξωτερικῆς ἀπειρείας.

Ἀλλὰ ποῦ νῦν αἱ Ἀνεξάρτητοι αὗται Ἱεραρχίαι, καὶ οἱ Θρόνοι ; Ποῦ ἡ περίπυστος Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχρίδος, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἡδὴ αἰῶνος συστηθεῖσα Ἀυτοκέφαλος πρὸς δόξαν καὶ φωτισμὸν τῶν ἐν τῷ Θέματι ἐκείνῳ Ὁρθοδόξων Ἐπαρχιῶν μετὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἀποστολικὸν ἀγῶνα τῶν Κυρίλλων καὶ Μεθοδίων παραυτίκα ἀπέβη πυρσὸς τηλαυγῆς, καὶ μελίρρυτος πηγὴ τῆς ἐν Χριστῷ ἐκπαιδεύσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἔθνους ; Ποῦ δὲ τὸ πρὸ ἑπτὰ αἰώνων ὑπὸ τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ διὰ συνοδικοῦ Τόμου ἀνακηρυχθὲν Πατριαρχεῖον Τουρνόβου, οὗτινος τὸν Θρόνον κατηγλαΐσαν τοσοῦτοι Θεσπέσιοι ἄνδρες, τῆς εὐσεβείας Ζηλωταὶ καὶ δίκαιοι ; Ποῦ δὲ καὶ τοῦ Πεκίου ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἐκείνη, ἡ ἐπὶ τοσούτων αἰώνων ἐν τῇ Ἀνω Ἰλλυρίᾳ χρηματίσασα φύλαξ καὶ προμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Παπισμοῦ ; Φεῦ ! Σήμερον ἐκλείπουσι ! Τὸ δρέπανον τῆς ἀδικίας καὶ φιλαρχίας πρὸ πολλοῦ τὰς προνομίας αὐτῶν ἀπεθέρισε· τὰ δὲ δυνάμματα αὐτῶν διαγραφέντα καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Τεύχους τῆς Διαθήκης « ἣν διέθεντο οἱ πατέρες », ἐξωστραχίσθησαν « ὥς ἐμὴ ὑπάρχειν αὐτὰ. » Οἱ δὲ διάδοχοι τοῦ αἰτίου τῆς μεγάλης ταύτης ἀδικίας ἀντὶ τοῦ ἐπιχῦσαι « ἔ λ α ι ο ν καὶ ο ἶ ν ο ν ἐ π ἰ τ ῶ ν τ ρ α υ μ ά τ ω ν » τῶν ἐπιθανατίων μὲν λογιζομένων τούτων Ἐκκλησιῶν, ἐπιζωσῶν δὲ, χάριτι Θεοῦ ! καὶ ἐν τῷ προσώπῳ παντὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἔθνους ἀπινδαλματιζομένων, οὗτοι, φαμέν, ἀντὶ τούτου « φ ρ υ ά τ τ ο υ σ ι, καὶ κ ε ν ά μ ε λ ε τ ῶ σ ι » βουλευματα.

Ἐπιτρέπεται ἄρα ἡμῖν νὰ ὑποδείξωμεν, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἀδικία, ἡ συνεπαγαγοῦσα τοσαῦτα δλέθρια ἀποτελέσματα εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὅλου Ἔθνους, διεπράχθη διὰ μέσων λίαν ἀσυγγνώστων· μόνην δὲ καὶ πραγματικὴν ἀφορμὴν

ἔσχε τὸ ἐπονείδιστον συμφέρον, καὶ τύφον κοσμικόν. Ἴδου ἡ κυρία αἰτία τῆς ἀξιοθρηνήτου καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων. Ταῦτα εἰσὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δεινοπαθήματα τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ! Εἰς τοῦτο ὑφίσταται κυρίως καὶ τὸ προκείμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα. Αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη ἀδικία, ἡ ἐπὶ ἑκατὸν ἤδη ἔτη ὡς ὑπὸ μόδιον κρυπτομένη, καὶ διαλανθάνουσα τὴν Καθόλου Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἐκατονταετηρίδα ὅλην τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος κατὰ τε τὸν χριστιανικὸν αὐτοῦ βίον καὶ τὰς θρησκευτικὰς προόδους ὡς ἐν μαρασμῷ διετέλεσεν, ὑπὸ ποιμαντορίαν Ἱεραρχῶν, ὧν ὁ δεσποτισμὸς καὶ ἡ ἰδιοτέλεια οὐδὲν ὄριον εἶχον· οὗ ἕνεκα ποιμαίνοντές τε καὶ ποιμαινόμενοι ἐν ἀμοιβαίᾳ πνευματικῇ ἀπαλλοτριώσει οἰκτρῶς ἀλλήλοις διέκειντο.

Ἐπόμενον ἄρα ἦν οὐ μόνον ἡ χριστιανικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἡμετέρου ἔθνους νὰ πνέῃ τὰ λοίσθια, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ οὐκ εὐάριθμα παλχιγενῆ τέκνα τῆς Ὁρθοδοξίας ν' ἀποσπασθῶσι τῶν μητρικῶν αὐτῆς κόλπων, ἄγγρα τοῦ Παπισμοῦ γενόμενα. Τὰ φυγοποιμένα ταῦτα τῆς ὀρθοδόξου Μάνδρας θρέμματα δὲν ἀπεβουκόλησεν ἡ δύναμις τῆς τῶν προσηλυτιστῶν πειθοῦς, ἀλλὰ τὸ ἀπηνὲς καὶ ἱταμόν τῶν οἰκείων Ποιμένων.

Τίτι δὲ τρόπῳ συνέβη τὸ τοσούτῳ καταστρεπτικόν διὰ τὸ ἡμέτερον Βουλγαρικὸν ἔθνος γεγονὸς τῆς καταργήσεως, καὶ ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς ἀπλῶν αὐτοῦ Ἐπαρχιῶν ὑποταγῆς τῶν προμνησθεισῶν ἡμετέρων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ ὅποια πρὸς ἐπίτευξιν μέσα μετῆλθεν ὁ Πατριάρχης Σαμουήλ μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου, πληροφορεῖται σαφές· αὐτὰ ἡ Ὑμετέρα Σεπτοτάτη ἡμῖν Μακαριότης ἐκ τε τοῦ ὑπ' Ἀριθ. Α' ἐπισυνημμένου ἰδιαιτέρου φυλλαδίου ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΑΣ ΑΧΡΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΕΚΙΟΥ ἐπιγραφομένου, καὶ ἐκ τῆς ὑπ' Ἀριθ. Β' ἐπισήμου Διαμαρτυρήσεως κατὰ τὸ 1776 φεβρουαρίου 26 γενομένης πρὸς τὰς ὁμοδόξους ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Μαυροβουνίου Κυροῦ Σάββα κατὰ τῆς ἀντικανονικῆς καταργήσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πεκίου, καὶ τῆς ἀ-

πληνοῦς ἐξορίας ὁκτὼ συνάμα Κανονικῶν Μητροπολιτῶν τοῦ καταργηθέντος τούτου Θρόνου, τολμησάντων νὰ ὑψώσωσι φωνήν κατὰ τοῦ σφετερισμοῦ τούτου.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ Πατριαρχεῖον μὴ σεβόμενον ἑαυτὸ, μέχρι καὶ σήμερον μετὰ στόμφου κηρύττει, ὅτι ἐπειδὴ τῶν διαληφθεισῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἡ κατάργησις ἐγένετο τῇ αἰτήσει Κλήρου τε καὶ Λαοῦ (ὅπερ οὐκ ἔχεται ἀληθείας), τούτου ἕνεκα ἐστὶ καὶ νόμιμος. Ἐς. Ἀφ' οὗ τοίνυν τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, καὶ τοι παραπεποιημένον, ἐχρησίμευσεν ὡς νόμιμος αἰτία τῆς καταργήσεως, πρὸς τὴν τὸ Πατριαρχεῖον δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς νομίμου βάσεως καὶ σήμερον πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ ἀνεξαρτήτου τῶν καταργηθέντων Θρόνων καὶ χειραφέτησιν, ἐν ᾧ ἐπὶ δέκα περίπου ἔτη ἅπας ὁ Βουλγαρικὸς Λαὸς τε καὶ Κλήρος μετ' ἀκαμάτου ἐπιμονῆς, καὶ διακαοῦς ἐπιθυμίας ἀπαιτεῖ τοῦτο παρ' αὐτοῦ ; Πῶς δὲν συνέρχεται ἐν ἑαυτῷ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, οὐδὲ συναισθάνεται τὸ μέγα ἁμάρτημα ; εἰς ὃ ἐξώκειλεν οὐχὶ πάντως πνευματικῶν μελημάτων ἕνεκα, ἀλλὰ χάριν ἰδιοτελείας καὶ φυλετικῆς διακρίσεως· ἐφ' ἣ ἀδίκως αἰτιᾶται τὸ Βουλγαρικὸν Ἔθνος, τὸ μηδὲν τῶν ἀλλοτρίων ἀπαιτοῦν, ἢ τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ Ἐθνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν κτῆμα, τὸ ὡς τοιοῦτον ἀναγνωρισθὲν μὲν πρὸ αἰώνων, ἐπευλογηθὲν δὲ ὑπὸ πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Μετὰ τὴν τοιαύτην κατάργησιν τῶν εἰρημένων ἀνεξαρτήτων Θρόνων, μετὰ τὰς τριάσδε παύσεις, καταδιώξεις καὶ δεινάς ὑπερορίας τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, πάραυτα ὁ Πατριάρχης Σαμουήλ ἔγνω δραστηρίως βαλεῖν εἰς πράξιν τὰ περαιτέρω, ἀποκαθιστῶν ἐπὶ τῶν χηρευσουσῶν Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν Ἀρχιερεῖς Γραικοὺς, μήτε τὴν γλῶσσαν, μήτε τὰ ἥθη, μήτε τὰς ἀνάγκας εἰδόμενος τῶν ἑαυτῶν Ποιμνίων. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐπὶ ἠθικῇ τε καὶ πνευματικῇ τοῦ Ἐθνους βλάβῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον αἰῶνα

μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος.

Τὶ δὲ συνέβη ἐκ τούτου ; ὁ Βουλγαρικὸς Λαὸς οὐδέποτε ἠ-
ξιώθη ν' ἀκούσῃ “Λόγον Θεοῦ, καὶ νοουθεσίαν Κυρί-
ου” ἐκ τοῦ στόματος τῶν Ἀρχιερέων του ἐν τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ.
Ἡ μητρικὴ αὐτοῦ γλῶσσα καὶ ἡ Ἐθνικὴ φιλολογία παρὰ τῶν
Πνευματικῶν Ποιμένων ἦσαν περιπεφροντημέναι τοσοῦτον, ὥςτε
ἀπὸ τε τῶν Ναῶν τοῦ Ὑψίστου καὶ ἀπὸ τῶν ἐκπαιδευτηρίων
ἐξοβελισθεῖσαι ἢ τε Σλαβωνικῇ, καὶ ἡ Βουλγαρικὴ γλῶσσα, ἀν-
τικατέστησαν διὰ τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ πρὸ πάντων, ἐν ταῖς
Μεσημβριναῖς Βουλγαρικαῖς Ἐπαρχίαις· ἐνθα ἂν ποτέ τις ἀνε-
φαίνετο Βούλγαρος, Κληρικὸς ἢ Λαϊκὸς, πράττων, ἢ γράφων,
ἢ διδάσκων τι ἐναντίον τῶν ὑπὸ τοῦ Σαμουηλίου Συστήματος
κανονισθέντων, οὗτος, συνωδὰ τῇ μελαίνῃ ἀποφάνσει τῆς σκευ-
ωρηθείσης ἐνοχῆς, παρεδίδοτο εἰς πικρῶν καὶ ἀνυποίστων πολ-
λάκις καταδρομῶν δοκιμασίας. Οὕτω δὲ καὶ Ἐκκλησίαι, καὶ
Σχολεῖα, καὶ Ἱερὰ Μοναστήρια βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μετε-
ποιοῦντο εἰς Γραικικὰς κτήσεις, ἀχριστοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ἔθνικὴν
ὑπαρξιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Λαοῦ τὸ Πατριαρχεῖον μικροῦ δεῖν
νὰ διαγράψῃ τῆς Ἱστορικῆς ζωῆς, Βουλγαροφώνους
ἐπισήμως ἀποκαλοῦν τοὺς Βουλγάρους.

Τούτων οὕτως ἐχόντων τὸ Βουλγαρικὸν Ἔθνος μὴ ἀνεχόμενον
ἤδη τὴν τοιαύτην Ἐθνικὴν περιφρόνησιν, καὶ συστηματικὴν τῆς
γλώσσης καταδίωξιν ἀπὸ τε τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Σχολείων καὶ
τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Καθιδρυμάτων, ὕψωσε τέως φωνὴν κατὰ τῆς
τοιαύτης μεροληπτικῆς καὶ ἰδιοτελοῦς τῶν Ἀρχιερέων αὐτοῦ
διαγωγῆς· καὶ ἀπὸ τριάκοντά που ἐτῶν ἤρξατο ν' ἀπαιτῇ παρὰ
τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἀρχιερεῖς ὁμογενεῖς, καὶ
εἰδότας τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' αὐτὴ ἀείποτε ὑπεκ-
φεύγουσα, ἀπῆντα ὅτι δῆθεν — δὲν συμφέρει πολιτικῶς νὰ δι-
ορίζωνται Βούλγαροι Ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς Βουλγαρικαῖς
Ἐπαρχίαις, — ἐν ᾧ ἄριστα συνέφερε πολιτικῶς νὰ διορί-
ζωνται, καὶ ἐγκαθίδρυσεν Γραικοὺς ἐν ταῖς Γραικικαῖς. Κατανοεῖ ἡ

Υμετέρα Θεόσοφος Κορυφή κατὰ πόσον ἡ ἀπόφανσις αὕτη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐνοχοποιεῖ ἀπέναντι τῆς Σέβ. ἡμῶν Κυβερνήσεως οὐ μόνον ἄτομα, ἀλλὰ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον.

Ὅθεν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ περὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν ἀστοργία τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἀθυμοῦντες δικαίως, ἅτε δὴ τὴν πρόθεσιν αὐτῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς διαγνόντες οἱ ἐνταῦθα ὁμογενεῖς Βούλγαροι, συμποσοῦμενοι εἰς τριάκοντα περίπου χιλιάδας κατοίκων καὶ παροίκων, ἐξητήσαντο τὴν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς ἄδειαν πρὸς ἀνέγερσιν ἰδίᾳ ἑαυτῶν δαπάνῃ Ἱερᾶς Βουλγαρικῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἀκροᾶσθαι ἐν αὐτῇ τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ὑπὸ ὁμογενοῦς Κλήρου τελεσιουργουμένων ἐν τῇ καταληπτῇ αὐτοῖς Σλαβωνικῇ γλώσσῃ. Ἀλλ' ἡ Μεγ. Ἐκκλησία ἀποκρούουσα ἀκάμπτως τὴν οὕτω δικαίαν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἀναγκαίαν ταύτην πρότασιν, κατ' ἀρχὰς ἐπέμεινε μέχρι δυσασχείας καὶ ἀγανακτήσεως· ἐσχάτως δὲ, ἀλλεπαλλήλων ἐπαναληφθεισῶν παρακλήσεων, δικαίων τε καὶ εὐλόγων παρατηρήσεων, μόλις καὶ μετὰ βίας ἐνέδωκε· τεθέντος δὲ τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ Ναοῦ τῷ 1848 Σωτηρίῳ ἔτει, συνεισῆνεγκε καὶ αὕτη ἐκ Συνοδικῆς διαγνώσεως εἰς τὴν πολυδάπανον οἰκοδομὴν τῆς κεντρικῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ταύτης Ἐκκλησίας τὸ ὅλον καὶ μέγα ποσὸν 5,000: ἥτοι πέντε χιλιάδων γροσίων.

Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν καὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας καὶ ἀνάγκας οἱ ἐν Φιλιππουπόλει ὁμογενεῖς δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τῷ ἀποκλεισμῷ τῆς ἐπιτοπίου Βουλγαρικῆς γλώσσης τῶν κοινῶν μετὰ τῶν Γραικῶν Σχολείων, μόνῃς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιτρεπομένης, προέτειναν τῷ τότε Μητροπολίτῃ αὐτῶν νῦν δὲ Σμύρνης Κ. Χρυσάνθῳ, ὅπως ἐν τοῖς τῆς Πόλεως Σχολείοις εἰσαχθῇ ἡ σπουδὴ καὶ τῆς Βουλγαρικῆς γλώσσης· ἀλλὰ μάτην. Ἡ Πανιερότης του ἀπεφάνθη ὀριστικῶς, ὅτι — τοιαύτην καινοτομίαν ἀδυνατεῖ ν' ἀποτολμήσῃ ἐπιτρέπων εἰς τὰ κοινὰ Σχολεῖα τὴν σπουδὴν τῆς βαρβαροῦ καὶ κακοφώνου Σλαβοβουλγαρικῆς γλώσσης. — Τὴν αὐτὴν δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ

τῆς Σλαβωνικῆς γλώσσης ἐπιμονὴν ἔδειξε καὶ διὰ τὰς ἐν τῇ πόλει ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Βουλγάρων ἀνεγερθείσας Τερᾶς Ἐκκλησίας, ἀποφαινόμενος ὅτι — αἱ τε Ἐκκλησίαι καὶ τὰ Σχολεῖα ὅλα τῆς Φιλιππουπόλεως ἀνήκουσι τοῖς Γραικοῖς — . Καὶ οὕτως οἱ Βούλγαροι τῆς Πόλεως ταύτης, καίτοι πολυπληθέστεροι τῶν Γραικῶν, ἀποκλεισθέντες τῶν κοινῶν Ἐκκλησιῶν τε καὶ Σχολείων, ἐκτὸς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἣν οὗτοι κατέχουσι, καὶ ἥς ἔνεκα οἱ τε Γραικοὶ καὶ ὁ τύπος αὐτῶν τοσοῦτον μέγαν κρότον καὶ πάταγον εἰς τὸ δημόσιον προὔξενησαν, ἠναγκάσθησαν νὰ οἰκοδομήσωσιν ἰδίους αὐτῶν ἀναλώμασι νέα καὶ Σχολεῖα καὶ Ἐκκλησίας, ἐνῶ οἱ Γραικοὶ τῇ ἀκαταμαχῆτῳ προστασίᾳ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας οἰκιοποιοῦνται ἀδίκως πέντε Ἐκκλησίας κοινὰς, καὶ ἄλλα τόσα Σχολεῖα μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἦν ἐν χρήσει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα κατ' ἔθος ἑκπαλαιοῖς. Τοιαῦτα δὲ πλεῖσθ' ὅσα διεπράττοντο καὶ διαπράττονται ἀνὰ πάσας τὰς Βουλγαρικὰς καὶ μικτὰς Ἐπαρχίας ἀπὸ τῆς καταργήσεως τῶν Αὐτοκεφάλων Βουλγαρικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν Γραικῶν Ἀρχιερέων συνεργούσης ἐπὶ τούτῳ καὶ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, πιστῆς οὔσης ὁπαδοῦ τοῦ σεμνοῦ ἐκείνου Σαμουηλίου Συστήματος.

Ἀπὸ τοῦδε δὲ ἤρξατο καὶ αὕτη πικρότερον νὰ συναισθάνηται, ὅτι οἱ ἡμεροὶ ἐκεῖνοι καὶ εὐπειθεῖς Βούλγαροι ἀδημονοῦσιν ἤδη ἐπὶ τῇ μεροληπτικῇ ταύτῃ διαγωγῇ τῶν Βουλγάρων, ἀποστέλλουσα Ἀρχιερεῖς συστηματικῶς πειθηνίους μὲν αὐτῇ, ἱταμοὺς δὲ καὶ ἀδυσωπήτους πρὸς τὰ ἑαυτῶν Βουλγαρικὰ Ποίμνια, ἐπιβαλλομένους βία καὶ δυναστεία· ἐξ οὗ ἡ δυσἀρέσκεια καὶ δυσμένεια μεταξὺ Ποιμένων καὶ Ποιμαινομένων ἀναπτυσσομένη ὁσημέραι, ἐκορυφώθη εἰς τὸ μὴ περαιτέρω· ἡ δ' Εὐαγγελικὴ ἀγάπη καὶ εἰρήνη ἀπέπτῃ ἀνεπιστρεπτὲι ἀπ' αὐτῶν.

Ὅθεν τῷ 1860 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων δι' ἐγγράφου αὐτῶν ἐκθέσεως προέτειναν τῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συγ-

κροτηθείση τότε Ἐθνικῇ Συνελεύσει, ὅτι — ἐπειδὴ ἡ Μεγ. Ἐκκλησία δὲν ηὐδόκησε νὰ εἰσακούσῃ τὰς ἐπὶ τοσοῦτων ἐτῶν θερμὰς παρακλήσεις τῶν Βουλγάρων πρὸς ἐκλογὴν καὶ διορισμὸν Ἀρχιερέων Βουλγαρικῆς καταγωγῆς, καὶ εἰδóτων τὴν γλῶσσαν, ἐν ταῖς Βούλγαρικαῖς Ἐπαρχίαις, ἥδη δὲ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις οὐδ' ὑπ' ὄψιν λαμβάνει τὸ διὰ τὸ ἡμέτερον Ἔθνος σπουδαῖον τοῦτο ἀντικείμενον, διὰ τοῦτο πρὸς θεραπείαν τῶν ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως πληγῶν, καὶ ἐκρίζωσιν τῶν ἐπὶ τοῦ Ἐθνους ἡμῶν ἀδικημάτων ἀνακαινιστέας κρίνομεν τὰς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καταργηθείσας Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας τῆς Ἀχρίδος καὶ Τουρνόβου. — Πρὸς ταῦτα τὸ Πατριαρχεῖον ἀντιτάξαν αὐτοῖς ὅχι Ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας ἀλλὰ Βασιλικά Βεράτια, ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν τῶν Ἀντιπροσώπων. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ αἱ ἐλπίδες, ἃς εἰσέτι τὸ ἡμέτερον Ἔθνος ἔτρεφε περὶ τῆς θεραπείας τῶν κακῶν, καὶ ἐπαναγωγῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, φροῦδαι ἀπέπτυσαν. Τούτου δ' ἔνεκα καὶ ἀπὸ τοῦδε αἱ Βουλγαρικαὶ Ἐπαρχίαι ἀπειράκεις δι' Ἀναφορῶν πρὸς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Ἀνακτος ἐξέφρασαν τὰς ἑαυτῶν ἀνάγκας, ἀνατιθέμεναι τῇ Αὐτοκρατορικῇ εὐθυδικίᾳ τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν εὐλόγων καὶ ἐννόμων αὐτῶν ἀπαιτήσεων, παραγνωριζομένων, καὶ ἀποπτυομένων ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀλλ' οἴμοι! Ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ πάσαις ἡμῶν ταῖς προσκλαύσεσι ταύταις οὐ μόνον ἄτεγκτος καὶ πάντῃ ἀνάλγητος διετέλεσεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς σφοδρότερον καταδιωγμὸν ἐπαποδύεται, ὅπως ἐκ παντὸς τρόπου ἀποσοβῇ τὰς ἡμετέρας ἀξιώσεις, ποιούμενῃ χρῆσιν, ἐνθα ἦν αὐτῇ δυνατὸν, καὶ ἀπηνῶν μέτρων, οἷον φυλακίσεων ἐξοριῶν καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων.

Ἡ πλημμελὴς αὕτη πρόθεσις τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καθ' ὁλοκλήρου Ἐθνους, ἡ σκληρότης ἐκείνη, ἥς ἐγένοντο θύματα ἐκ τῶν ἡμετέρων οὐκ ὀλίγοι, ἐνέπλησε χριστιανικοῦ ζήλου τὰς καρδίας ὁμογενῶν τινῶν ἡμῶν Ἀρχιερέων, καὶ

ἐνέπνευσεν αὐτοῖς θάρρος καὶ αὐταπάρνησιν, ὅπως ἐν περιφρο-
νήσει πάσης καταδρομῆς ὑψώσῃ φωνὴν κατὰ τῆς ἀδικίας ταύ-
της. Τὸ δὲ Πατριαρχεῖον εἰς τὸν Εὐαγγελικὸν ζῆλον καὶ τὴν
αὐταπάρνησιν τῶν Ποιμένων τούτων, τῶν ὑποδυσασμένων πρὸς
τὸν Ἱερὸν ἀγῶνα τῆς τοῦ δικαίου διεκδικήσεως, ἀπήντησεν ἐκ
νέου διὰ τῆς βίας. Τῷ ὄντι. Οἱ δύσμοιροι οὗτοι Ἀρχιερεῖς, οἱ
τολμήσαντες ν' ἀποφανθῶσιν ὑπὲρ τοσούτων ἑκατομμυρίων Λα-
οῦ, δίκην κακούργων ἀρπαγέντες ἐκ τῶν κόλπων τῶν ἑαυτῶν
Ποιμνίων, ἀπεπέμφθησαν εἰς δεινὴν ἐξορίαν· καὶ οἱ ὑπέρμαχοι
τῆς δικαιοσύνης ὥς γέρας τῶν ἑαυτῶν ἀγώνων ἔσχον, φεῦ! τὰς
καθαιρέσεις! Τοιαύτη ἡ κατὰ ἄνθρωπον δικαιο-
σύνη! Ὅποῖαι δὲ αἱ Καθαιρέσεις αὗται; Τὰ περὶ αὐτῶν ἐγ-
γραφα ἐπισυνάπτονται ὑπ' Ἀριθ. Γ', πρὸς γνῶσιν καὶ τῆς Ὑ-
μετέρας Θεοσόφου Μαχαρίότητος. Εἰ καὶ τὰ βίαια ταῦτα μέτρα
τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως κατετάραξαν ἔτι μᾶλλον
τὸ ἡμέτερον Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν πλήρωμα, οὐχ ἥττον αὕτη
κατέβαλε πᾶσαν φροντίδα καὶ προσπάθειαν πρὸς ἐξεύρεσιν καὶ
ἄλλων, δι' ὧν ὑπεξέκαie τὴν μεταξὺ τῶν δύο ὁμοδόξων Ἐθνῶν
ἀδιάλλακτον ἔχθραν.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀνεξιχνιάστοις τοῦ Θεοῦ κρίμασιν!
ἐνέσκηψεν ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ Βουλγαρικὸν Λαὸν ἔτι ἐπικινδυνωδέ-
στερος πειρασμός, ὅπως δοκιμασθῇ “ὥς χρυσὸς ἐν χω-
νευτηρίῳ” ἡ σταθερὰ αὐτοῦ πίστις, καὶ διατρανωθῇ αὐτοῦ ἡ
εὐσέβεια. Ἐνθεν μὲν ἡ προσόχθησις αὐτοῦ κατὰ τε τοῦ Πατρι-
άρχου καὶ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ Λειτουργῶν ἔνεκα τῶν ἐκ τῆς
φιλοδοξίας καὶ ιδιοτελείας παντοειδῶν καταπιέσεων, ἃς ἐπὶ τῶν
Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν μετήρχοντο καταχρηστικῶς ἐν τῷ ὀ-
νόματι τῆς Πίστεως, καὶ τῇ δυνάμει τῶν ἀντικανονικῶς ἐσφετε-
ρισμένων Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν Προνομίων· ἐνθεν δὲ αἱ ἐπίβου-
λοι πρὸς αὐτὸν εἰσηγήσεις τοῦ Προσηλυτισμοῦ τῆς Δύσεως,
προβάλλοντος τὸ δέλεαρ τῆς Οὐνίας ὥς τοῦ μόνου ισχυροῦ μέ-
σου πρὸς πραγμάτων τοῦ ἀνεξαρτήτου τῆς Βουλγαρικῆς Ἱε-

ραρχίας· ταῦτα διαδονήσαντα τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις Ὀρθόδοξων τινων Βουλγάρων, ἐνεποίησαν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τηλικαύτην ἀπελπησίαν, ὥστε μερίς τις τούτων ἐκ τῶν ἀσθενεστέρων τῷ πνεύματι ἀποπλανηθέντες, εὐρέθησαν σεσαγηνευμένοι ἐντὸς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Βουλγαρίας ὑπεστρωμμένων Παπικῶν ἀμφιβλήσטרων, κοὶ οὕτω λεληθότως οἱ δύστηνοι ὡς “εἰς ἱ-
λὺν βυθοῦ ἐνεπάγησαν”.

Ἄλλ’ ἀφοῦ τὸ Βουλγαρικὸν Ἔθνος καὶ ἐν ταῖς κρίσιμοις ταύταις περιστάσεσιν ἀπέδειξεν ἐνώπιον σύμπαντος τοῦ κόσμου τὴν ἀμετάθετον αὐτοῦ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἀναφανέν, τῇ Θεῇ ἀρωγῇ! καὶ τούτων τῶν πειρασμῶν ἀνώτερον ἐπὶ τῇ ἀκραδάντῳ πεποιθήσει ἐπιτεύξεως Ἐθνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Αὐτονομίας, συνήγορον ἀψευδῇ κεκτημένης αὐτὴν μάλιστα τῶν Θεσπεσίων Κανόνων καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τὴν Ἱερὰν Θέμιδα, ἀπεναντίας ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἀμεριμνῶσα μὲν ὅλως περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Προσηλυτισμοῦ, ἀρνούμενη δὲ καὶ πάλιν νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἀναγκαίαν καταστᾶσαν παραχώρησιν, ἣν οἱ Βούλγαροι ὁμοθύμως ἐξητοῦντο, προέκρινε νὰ περιφρονήσῃ τοὺς δικαίους πόθους ὁλοκλήρου Ἐθνους.

Πρὸς δ’ ἱκανοποίησιν δῆθεν τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἡμετέρου Ἐθνους ἡ Μεγ. Ἐκκλησία ἀναγκασθεῖσα ἐξέδωκε παραχωρήσεις τινὰς ἐν πεντεκαίδεκα Ἀρθροῖς λίαν πεφεισμένας· ἅςπερ καὶ ὠνόμασε “ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΙΣ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙΣ”. Λέγουσι δὲ κεφαλαιωδῶς τὰ ἐν λόγῳ Ἀρθρα. “Εἰς τὰς καθαρῶς Βουλγαρικὰς Ἐπαρχίας νὰ διορίζωνται Βούλγαροι Ἀρχιερεῖς, ἢ εἰδότες τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν· Καὶ ἐν τῇ περὶ τὸν Πατριάρχην Ἱερᾷ Συνόδῳ παραχωρεῖται νὰ παρακάθηνται ὡς Συνοδικὰ Μέλη δύο τῶν Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν Μητροπολίται, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε” (οὐδέποτε ὑπᾶρξαν!). Καίτοι δὲ ἀρνούμενη ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τὴν Ἱστορικὴν ὑπαρξιν τῆς ἀνεξαρτήτου Βουλγαρικῆς Ἱεραρχίας,

καθ' ἃ δὴ διετείνετο, ἐφ' ᾧ οὐδὲ διάκρισιν ποιεῖται μεταξύ Γραικῶν καὶ Βουλγάρων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀποφάνσεως τῶν ἐν λόγῳ Παραχωρήσεων καταδείκνυται αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς ἀντιπίπτουσα· καὶ αὐτὴ ἑαυτὴν διορθοῦσα, ἀριδῆλως ἀναγνωρίζει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ “ἀρχὴν Ἐθνικοτήτων”.

Αἱ παραχωρήσεις αὗται οὐδόλως ἱκανοποιοῦσαι τὰς νομίμους ἀπαιτήσεις τοῦ Ἔθνους, ἐπικυρωθεῖσαι μὲν τοι καὶ δι' Ὑψηλοῦ Ὁρισμοῦ, καὶ κοινοποιηθεῖσαι καθ' ἀπάσας τὰς Βουλγαρικὰς Ἐπαρχίας, ἐλύπησαν ταμέγιστα σύμπαν τὸ Ἔθνος, τὸ νηπίου δίκην μυκτηριζόμενον, διαχλευαζόμενον, καὶ ἀποσκυβαλιζόμενον ὑπὸ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Διὸ καὶ ἐκλεξάμενον εἰκοσιοκτὼ Ἀντιπροσώπους ἐκ διαφόρων Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἐνταῦθα περὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1861 μετὰ πληρεξουσιότητος καὶ ἐγγράφου ἐντολῆς, ὅπως διεκδικήσωσιν ἔνθα δεῖ, ἐντὸς τοῦ νομίμου καὶ τοῦ δικαίου, τὰ σφετερισθέντα Ἐκκλησιαστικὰ Ἐθνικὰ αὐτοῦ δικαιώματα· οἵτινες ἐνταῦθα ἐλθόντες καὶ διὰ τῶν ἀνά χειρας αὐτῶν ἐπισήμων Ἐγγράφων ἀναγνωρισθέντες ὡς τοιοῦτοι, διεμαρτυρήθησαν πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν κατὰ τῶν διαληφθεισῶν δέκαπέντε Παραχωρήσεων τοῦ Πατριαρχείου· ἀντ' ἐκείνων δὲ συντάξαντες ὁκτὼ ἄλλα Ἀρθρα βασιζόμενα κατ' ἀνάγκην, οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἀνανεώσεως τῆς καταργηθείσης Ἱεραρχίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἰσότητος, ἀπήτουν δι' αὐτῶν ὅπως ἐν τε τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς καὶ τοῖς Ἐθνικοῖς πράγμασιν οἱ Βούλγαροι λαμβάνωσι μέρος ἐξ ἴσου μετὰ τῶν Γραικῶν· καὶ ταῦτα ἐπέδωκαν τῷ ἀρμοδίῳ Ὑπουργῷ διὰ τὰ περαιτέρω. Ἡ δὲ Σεβ. ἡμῶν Κυβέρνησις λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ταῦτα, διέταξε τὴν συγκρότησιν μικτῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν καὶ συζήτησιν τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτημάτων. Ἡ διεθνὴς λοιπὸν αὕτη Ἐπιτροπὴ ἐκ Γραικῶν ἐξ καὶ ἴσων Βουλγάρων συγκειμένη, ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τὴν 18 Ἰουλίου τοῦ 1862. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς προσπάθειας τῶν Βουλγαρικῶν Μελῶν, τεινούσας εἰς ἀδελφικὴν τινα συννερόησιν, τὰ Γραικικὰ Μέλη παντὶ σθέ-

οὐκ ἐπὶ προσεπάθησαν ν' ἀπορρίψωσι τὰς τούτων προτάσεις· καθότι, συζητηθέντος τοῦ περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου Πρώτου Ἀρθρου, οἱ Βούλγαροι Ἀντιπρόσωποι οἰκαιοθελεῶς καὶ ἐν πλήρει γνώσει παρεχώρησαν τοῖς Γραικοῖς πλειονοψηφίαν ὁλοσχερῶς ἐξασφαλίσαντες τῇ Ἐθνικότητι αὐτῶν τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀνωτάτου τούτου Ἐκκλησιαστικοῦ προσώπου. Προβάσης δὲ τῆς Ἐπιτροπῆς αἱ συζητήσεις καὶ τοῦ περὶ συγκροτήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δευτέρου Ἀρθρου, διαλαμβάνοντος ὅτι τὸ προσωπικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θέλει ἀπαρτίζεσθαι ἐκ Γραικῶν Μητροπολιτῶν ἕξ, καὶ ἕξ Βουλγάρων, οἱ Γραικοὶ Ἀντιπρόσωποι ἀντέστησαν, ἀκρίπτως ἐπιμένοντες κατὰ τῆς διαστολῆς Ἐθνικοτήτων ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς, καὶ ἀντιπαραδεχόμενοι τὴν ἐνδημίαν τῶν Μητροπολιτῶν περιοδικῶς πάντων, κατὰ τι νέον Συνταγμάτιον, ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐνυπολανθανόντως πως ἐξασφαλίσωσιν εἰς τὸ διηνεκές ὑπὲρ τῶν Γραικῶν Μητροπολιτῶν πλειονοψηφίαν. Τούτου ἕνεκα ἐπειδὴ οἱ Βούλγαροι Μητροπολίται, ὡς ὀλιγώτεροι, ἤθελον εὐρίσκεισθαι καταδεδικασμένοι εἰς παντοτεινὴν μειονοψηφίαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, οἱ ὁμογενεῖς ἀντιπρόσωποι προλαμβάνοντες τὰς περαιτέρω συνεπείας ἀπέσχον τοῦ νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὴν προφανῆ ταύτην ἐπὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν καταδίχην. Ὅθεν μὴ δυνηθέντες οἱ Ἀντιπρόσωποι νὰ συμβιβασθῶσι μετ' ἀλλήλων ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου Ἀρθρου, ἑκατέρωθεν ἀνεφέρθησαν πρὸς τὸν ἀρμόδιον Ὑπουργόν, ἀναθέσαντες κατ' ἰδίαν ἔγκρισιν ν' ἀποφασίσῃ. Τότε ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Ἀλῆ Πασᾶς προσεκάλεσεν αὐθις τὴν Ἐπιτροπὴν εἰς συνεδρίασιν ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ Προεδρείαν. Μετὰ πολλὰς δὲ καὶ ἐπανελημμένας συσκέψεις καὶ συζητήσεις ἡ Α. Ὑψηλότης ἀπεφάνθη, ὅτι — τὸ Ἀρθρον τοῦτο δίκαιον εἶναι νὰ λυθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατ' Ἐθνικότητα πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων τῶν Ἐπαρχιῶν, ἀφοῦ οἱ Γραικοὶ Ἀντιπρόσωποι ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Συνόδου δὲν δέχονται τὴν βάσιν τῆς ἰσότητος. — Καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐκοινοποίησεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἀλλ' ἐν τού-

τοῖς παραιτεῖται τοῦ Θρόνου ὁ Πατριάρχης Κ. Ἰωακείμ.

Ἀναλαβὼν δὲ τοὺς οἵακας τῆς Πατριαρχείας ὁ ἀπὸ Ἀμασείας Κ. Σωφρόνιος, τῇ ἀδείᾳ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως συνεχάλεσε καὶ αὐθις ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Συνέλευσιν ἐκ τε τοῦ ἀνωτέρου Κλήρου, καὶ ἐξ ἐπισήμων Λαϊκῶν προσώπων πρὸς λύσιν τοῦ ἀνωτέρω Περὶ συγκροτήσεως τῆς Συνόδου Ἄρθρου. Ἡ Συνέλευσις αὕτη, ἐξαιρουμένων τριῶν Κληρικῶν καὶ ἐνὸς Λαϊκοῦ, συνέχειτο ἀποκλειστικῶς ἐκ Γραικῶν. Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ αὐτῆς Συνεδριάσει κατὰ τὴν 22 Φεβρουαρίου τοῦ 1864 ἀντὶ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ ἐν λόγῳ Ἄρθρον, ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ τάπητος τὰ ὀκτὼ Ἄρθρα ἅτινα καὶ συζητήσασα ἐπὶ τέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν Συνεδριάσεων αὐτῆς (καὶ τοὶ ἀποδοκιμαζόντων τῶν τεσσάρων Βουλγάρων Ἀντιπροσώπων), ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν τὸ τελευταῖον συμπέρασμα τῶν ἐαυτῆς ἐργασιῶν διὰ τῶν ἐξῆς λόγων· ὅτι — τὰ προταθέντα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὀκτὼ Ἄρθρα μετὰ τὰ λύπης εὖρεν ἐμπεριέχοντα φυλετικὴν ἀποκλειστικότητα, καὶ διάκρισιν Ἐθνικοτήτων· ὅπερ ἀντίκειται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας· οὐχ ἤττον δὲ καὶ ἡ βάσις τῆς ἰσότητος ἐφ' ἧς συνετάγησαν τὰ ὀκτὼ ταῦτα Ἄρθρα, ὥς καὶ ὁ ἐν τῇ μικτῇ Ἐπιτροπῇ περὶ τοῦ Πρώτου Ἄρθρου γενόμενος συμβιβασμὸς, εἰσὶν ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπαράδεκτοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. — Καὶ οὕτω τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα ἔμεινε καὶ πάλιν ἐκχρεμές.

Μετὰ δὲ τινα καιρὸν τινὲς τῶν μᾶλλον εὐὐπολήπτων ἐνταῦθα Προϋχόντων Γραικῶν λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Πατριαρχείου ἀλγεινὴν διαφορὰν, ἐπεθύμησαν ν' ἀποπειραθῶσι συμβιβασμοῦ τινος, καὶ τοῦτο τῇ ἐμμέσῳ συγκαταθέσει τοῦ Πατριάρχου. Εὐτυχῶς ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἔσχεν αἰσίαν ἔκβασιν· καὶ συμβιβασμὸς τις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσότητος ἐγένετο δεκτὸς ἐκατέρωθεν. Ἐναπελείπετο δὲ μόνον ἵνα οἱ ἐπίσημοι Γραικοὶ Πρόκριτοι, ὄντως ζηλωταὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς Ἐκκλησίας καταπείσωσι τὸ Πατριαρχεῖον εἰς τοῦ-

το, ὅπως οὕτως ἢ μεταξύ τῶν δύο ὁμοδόξων Ἑθνῶν διένεξις
λάβη πέρας. Ἀλλὰ καὶ ὁ συμβιβασμὸς οὗτος ἐναυάγησεν ἀπέ-
ναντι τοῦ συνήθους non possumus. Τῷ ὄντι. Τὸ Πατριαρχεῖον
τὴν 22 Ἀπριλίου τοῦ 1866 τῇ ἐπινεύσει τῆς Σεβ. Κυβερνήσε-
ως συγκαλέσαν καὶ αὖθις πολυάριθμον ἐκ Κληρικῶν τε καὶ
Λαϊκῶν Γραικῶν γενικὴν Συνέλευσιν, καθυπέβαλεν ὑπ' ὅψιν αὐ-
τῆς τὰ τοῦ ἀνωτέρω συμβιβασμοῦ Ἄρθρα· ἥτις ἐν τῇ Πρώτῃ
Συνεδριάσει ἐξελέξατο Ἐπιτροπὴν τινα ἐξελεγκτικὴν τοῦ ῥηθέν-
τος συμβιβασμοῦ, καὶ γνωμοδοτήσουσιν ἐπ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν
τούτῳ τῷ μεταξύ παραιτεῖται καὶ ὁ Πατριάρχης Κ. Σωφρόνιος. Δια-
δέχεται δὲ τοῦτον ὁ τὸ δεύτερον ἤδη Πατριαρχεῦν Γρηγόριος ὁ Στ'.

Ὁ νέος Πατριάρχης Γρηγόριος ἐκ προουμιῶν ἔδειξε προθυμί-
αν τινα τοῦ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸ πολυχρόνιον τοῦτο Ζήτημα.
Πᾶσαι δὲ αἱ προσπάθειαι τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος ἔτεινον εἰς
τὸν σχηματισμὸν ἡμιανεξαρτήτου τινὸς Ἐκκλησιαστικῆς Διοική-
σεως ὑπὸ τὸ ὄνομα “Ἐξαρχία τοῦ Βουλγαρικοῦ
Θέματος”, συναπαρτιστέας μὲν ἐκ μόνων τῶν Ὑπεραιμίων
Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν, περιλαμβανούσης δὲ μόλις τὸ τριτη-
μόριον τοῦ ὅλου Ἑθνους, καὶ τούτου ἕνεκα ἀνεπαρκοῦς τῶν πό-
θων καὶ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ. Τὸ σχέδιον τοίνυν τοῦτο, τὸ λύον
ἐν μέρει καὶ ἀνεπαρκῶς τὸ ἡμέτερον Ζήτημα, ὡς ἔφθημεν εἰ-
πεῖν, ἐπ' ὠφελείᾳ δώδεκα μόνον Ἐπαρχιῶν, ἀποκλεῖον δὲ τὸ
ἐπίλοιπον μέρος, ἥτοι Βιτώλια, Ἀχρίδα, Σκόπεια, Φιλιππού-
πολιν, κ.τ.λ. ὅθεν μάλιστα ἤρξατο καὶ ὑπεβαστάχθη τὸ Ζήτημα
τοῦτο, ἔμελλεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ καταρρέυσῃ.

Τῆς ἀπ' εὐθείας τοίνυν μεταξύ Πατριαρχείου καὶ Βουλγάρων
συνδιαλλαγῆς μετὰ τοσοῦτων ἐτῶν παρέλευσιν καὶ τοσοῦτων
προσπαθειῶν ἐξάντλησιν τέως ἀδυνάτου καταστάσης, ἡ Σεβα-
στὴ Κυβέρνησις τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου ἐκ
Πατρικῆς πάντως προνοίας ὀρμωμένη, καὶ ἐμβριθῶς σπουδαί-
ως τε καὶ ἐπανειλημμένως ἐν Ὑπουργικῷ τῷ Συμβουλίῳ συ-
σκεφθεῖσα ἐξέδωκεν ἐν τῇ περινοίᾳ Αὐτῆς δύο Σχέδια

λύσεως ἐπὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματός. Ἡ δικαία αὐ-
τῇ καὶ περιεσκεμμένη λύσις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως
ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου Ζητήματος παραχωροῦσα τὴν προσχεδιασιν
περὶ διοργανώσεως μιᾶς Βουλγαρικῆς Αὐτοδιοικήτου Ἐκκλησίας,
περιλαμβανούσης ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς ἀπάσας τὰς Βουλγα-
ρικὰς Ἐπαρχίας, ἔθεσεν ἱκανοποιητικὸν τέρμα ἐπὶ τοῦ Ζητήμα-
τος τούτου. Ἀλλὰ καὶ αὖθις καὶ μυριάκις φεῦ! Ἄν καὶ ἐπέ-
κητο μεγίστη ἀνάγκη ἄρσεως παντός κωλύματος πρὸς παρα-
δοχὴν θάτερου τῶν μνησθέντων Σχεδίων (διότι ἡ Ἐκκλησιαστι-
κὴ κατάστασις τῶν Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν διατελεῖ σπαραξι-
κάρδιος, ὁσημέραι δεινουμένη!), ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ
αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου ἀπερρίψεν ἐντελῶς τὰ εἰρημένα Σχέδια ὡς
“ Ἀντικανονικά, Ἀντιθρησκευτικά, Ἀντιδογμα-
τικά καὶ Ἀντευναγγελικά”.

Ἡμεῖς μέντοι ἐν αὐτῇ τῇ συνειδήσει ἡμῶν μεθ’ ὅλου τοῦ Ἑ-
θνους ὁμοφώνως καὶ ὁμογνωμόνως παραδεχθέντες, τὰ Σχέδια τῆς
Σεβ. Κυβερνήσεως (ὧν τὸ πρῶτον προτιμητέον ἐκρίθη), πανη-
γυρίσιμόν τε τὴν ἡμέραν τῆς τούτων κοινοποιήσεως θεωρήσαν-
τες, τῇ τε ἐντόνῳ τῶν Ἐπαρχιωτῶν ἡμῶν Χριστιανῶν προτρο-
πῇ ἐνισχυθέντες, ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ λίαν εὐθύμως πρὸς
τοῦτο διατιθέμενοι, ἠψάμεθα, τῇ τοῦ Θεοῦ Χάρτι! τῆς ὁδοῦ,
ἵν’ ὅσον ἐνεστι τάχιον ἀφικθῶμεν εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς κοι-
νὴν μὲν σύσκεψιν ἐπὶ τῆς κανονικότητος τῶν μνησθέντων Σχε-
δίων, διοργάνωσιν δὲ ἐπὶ τῇ τούτων βάσει τῶν ἡμετέρων Ἐκ-
κλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ δὴ, ἅμα τῇ ἐνταῦθα ἐλεύσει ἡ-
μῶν, χρεὼν ἐγνώμεν τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου δεδικαιολογημένην παραίτησιν ἡμῶν τῇ Θ. Α. Πα-
ναγιότητι ἐγγραφὸν ἀποστείλαι, “κατεγνωκότων Κλήρου
τε καὶ Ἑθνους τὴν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀ-
δικίαν” (Κανὼν Ἀποστ. λ’). συνάμα δὲ προσαρτηθῆναι τῇ ἀ-
ναγεννωμένῃ, Θείῳ ἐλέει! ἀρχαίᾳ ἡμῶν Ἐθνικῇ καὶ Κανονικῇ
Ἱεραρχίᾳ, ὡς μέλη ταύτης γνήσια καὶ Κανονικά, ἀνανεοῦντες

οὕτω, μετὰ ἐνὸς Αἰῶνος διάλειμμα καὶ πικρὰν χηρείαν, τὴν
σειρὰν τῆς παλαιφάτου, καὶ Προνομίων πλούτῳ βριθούσης Ἐ-
θνικῆς ἡμῶν Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν δὲ μνησθεῖσαν ἡμε-
τέραν παραίτησιν ἐπισυνάπτομεν καὶ τῇ Ὑμετέρα Εὐσεβάστῳ ἡ-
μῖν Μακαριότητι ὑπ' Ἀριθ. Δ', ἵνα ἴδῃ καὶ μελετήσῃ ἐμβριθῶς
τοὺς ἐν αὐτῇ ἡμετέρους λόγους, καὶ ἐξ αὐτῶν κατανοήσῃ τὴν
θέσιν, εἰς ἣν Κλῆρος τε καὶ Λαὸς περιελθόντες, ἀδυνατοῦσι
τοῦ λοιποῦ κατὰ γε καὶ ἐν βῆμα νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν.

Ἄλλως τε ὑπὸ τῆς Ἀρχιερατικῆς ἡμῶν συνειδήσεως χειρα-
γωγούμενοι, οὐ μὴν δ', ἀλλ' ἐμβριθῶς τε καὶ μετὰ χριστιανι-
κοῦ τοῦ πνεύματος συμβουλευθέντες τοὺς τε κειμένους Νόμους,
καὶ τοὺς Θεσπεσίους Κανόνας, τοὺς ὀρίζοντας τὴν ὁρατὴν διορ-
γάνωσιν τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ Πρώ-
του Σχεδίου τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, εὔρομεν τοῦτο
κατ' οὐσίαν σύμφωνον ταῖς διατυπώσεσι τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν
Ἐκκλησίας καὶ συνάδον τοῖς Θεσμοῖς καὶ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι
τούτου δ' ἔνεκα καὶ πάσης ἀποδοκιμασίας ὑπερκείμενον. Διὸ δὴ
διαβιβάζοντες καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεπτοτάτην ἡμῖν Κορυ-
φὴν τὴν ἐν τῷ παρόντι ὑπ' Ἀριθ. Ε' ἐπισυνημμένην ἡμετέραν
“Ἀ ν α ι ρ ε τ ι κ ῆ ν ἐν τύποις ἀπάντησιν πρὸς τ ῆ ν Π α τ ρ ι -
α ρ χ ι κ ῆ ν ἀ ν α σ κ ε υ ῆ ν τῶν ἄνω ῥηθέντων Σχεδίων”, ἀναγγέλ-
λομεν ὅτι ταύτην καὶ πρὸς τὴν Σ. ἡμῶν Κυβέρνησιν προεπε-
δώκαμεν.

Πεποίθαμεν δ' ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ μητρώα ἀμερόληπτος φω-
νὴ τῆς Καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν ἀπὸ τοσοῦτου χρό-
νου δεινῶς τὸ ἡμέτερον Ἔθνος καταθλίβουσιν ἀδικίαν διασκε-
δάσει δίκην ὁμίχλης ἀπέναντι τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου τῆς τη-
λαυγοῦς Αὐτῆς δικαιοσύνης. Τὸ δὲ Βουλγαρικὸν Ἔθνος καὶ ὁ
Κλῆρος κεχηνότι τῷ στόματι, ἀσκαρδαμυκτεῖ καὶ μετ' ἀγαλλι-
άσεως προσδοκῶσι τὴν ἐπιδαψίλευσιν τῶν ἀγίων εὐχῶν καὶ εὐ-
λογιῶν τῆς Καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ εὐσήμεν
κεῖνῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐπὶ ἀνακαινίσει καὶ παλιγγενεσίᾳ ἐπισήμου κα-

θιερώσεως τῆς ἀρχαίας Ἑθνικῆς καὶ Κανονικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἦν, ὡς ἐν ἀρράγει τῇ πέτρᾳ, τῷ θεμελίῳ τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Πνευματεμφόνων Συνόδων ἀκραδάντως δεδομημένην, παραστήσωμεν, τῇ ἄνωθεν Ἀντιλήψει ! ἄσπιλον καὶ ἀρρύτιδωτον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας Νύμφην μὲν Χριστοῦ Πανάμωμον, Ἀδελφὴν δὲ καὶ Θυγατέρα τῆς Ὁρθοδόξου τῆς Καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Παρεμφερῇ, καὶ Πανομοιότυπον.

Ἐν τούτοις ἐξαιτούμενοι τὰ μὲν ἔτη τῆς Ἰμ. Σεβ. ἡμῖν Κορυφῆς ἄνωθεν πλεῖστα, ὑγιῇ καὶ πανόλβια, τὰς δὲ Θεοπροσδέκτους εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἀρωγοὺς καὶ σωτηρίους ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ τῷ φιλοχρίστῳ Βουλγαρικῷ Λαῷ, διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης, Ἀγιοτάτης καὶ Σοφωτάτης ἡμῖν Μακαριότητος

Τὴν 25 Φεβρουαρίου 1869.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τέχνα ἐν Κυρίῳ πειθήνια

† ὁ Λοφτσοῦ Ἰλαρίων.	† ὁ Φιλιππουπόλεως Πανάρετος.
† ὁ Φιλιππουπόλεως Παΐσιος.	† ὁ Βιδύνης Ἀνθιμος.
† ὁ Σοφίας Δωρόθεος.	† ὁ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΔΙΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΗΑΪΣΙΟΥ.

Μακαριώτατε, Θειότατε, καὶ Σοφώτατε
Πάτερ καὶ Δέσποτα!

† Ὁ τὴν ἀνὰ χεῖρας τῆς Ὑμετέρας Θεοστέπτου καὶ Θεοσό-
φου Μακαριότητος καθυποβάλλων ταυτηνὶ τὴν ἔχθεσιν μέλος
γνήσιον τυγχάνων καὶ δεδοκιμασμένον τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθο-
δόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἧς τὸ γάλα νηπιόθεν ἐχθηλά-
σας, ἐν αὐτῇ τε ἀνδρωθεὶς, καὶ μικροῦ δεῖν ἐγγηράσας, ἀλλ'
ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ χειμάρρου ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ διενέξεων πα-
ρασυρθεὶς καὶ ἐν κλυδωνιζομένῳ τῷ πελάγει καταποντισθεὶς, κα-
ταφεύγω καὶ πρὸς τὴν Σὴν Μακαριότητα, ἓνα τῆς Θεοστηρί-
κτου Τετρακτύος τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Θεοστέπτων Πατριαρχῶν.
Καὶ τοῦτο ποιῶ ἤδη (ἐν σιωπῇ αὐτὸς ἐμαυτὸν καταδικάσας ἐπὶ
ἐννέα ὅλα ἔτη χάριν εἰρηνικῆς ἐπανορθώσεως τῶν κατ' ἐμοῦ κα-
κῶς πεπραγμένων), ὅτε ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς
Πατριάρχης Κύριος Γρηγόριος ὁ Στ' ἐν τῇ πρὸς τὴν Καθόλου
Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Ἐπιστολῇ κατὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητή-
ματος ἐφήψατο καὶ διетραγώδησε πικρῶς καὶ τὴν κατ' ἐμοῦ κα-
θαίρεσιν ὡς κανονικὴν, ἐναντίον καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ (ὡς
φαίνεται ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας), καὶ τῶν
πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἐκφράσεών του, καταδικαζουσῶν τὴν καθαίρε-
σιν ταύτην ὡς ὅλως Ἀντικανονικὴν, Αὐθαίρετον
καὶ βεβιασμένην.

Μακαριώτατε, καὶ Θεόσοφε Πάτερ! Ζητηθεὶς εἰς Ἐπισκοπὴν,
καὶ οὐδέποτε ζητήσας, ἐκληρώθην τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης,
τῶν κλεινῶν Βουκόλου καὶ Πολυχάρπου γνήσιος διάδοχος ὑπὸ
τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγ. Ἐκκλησίας, ἀναγορευθεὶς Κανονικὸς Μη-
τροπολίτης Σμύρνης κατὰ τὸ 1853 Σωτήριον ἔτος, ἐν μηνὶ
Φεβρουαρίῳ. Πενταετίαν ὅλην ἐποίμανα τὸ Ποίμνόν μου, ἀνα-

λόγως τῆς κλήσεως μου, καὶ οὐδέποτε οὐδεὶς ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ κατ' ἐμοῦ ἐγόγγυσεν· ἐτύγχανον δ' αἰείποτε καὶ τῶν ἐπαίνων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Κατὰ δὲ τὸ 1857, ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἐκκλησιαστικῇ τῇ διαγνώσει, καὶ Ἀνακτορικῇ τῇ Εὐμενείᾳ προήχθην προτιμηθεὶς εἰς τὸν Θρόνον τῆς Φιλιππούπολεως. Οὐδὲ κατ' ἐπίνοιαν καὶ ἐπῆλθε μοι ποτὲ ὅτι μέλλον μοι ἦν προεδρεύσειν Λαοῦ Βουλγαρικοῦ, καὶ προστατεύσειν δίκαια καὶ εὐχὰς Στοιχείου Σλαβικοῦ πνευματικῶς παρωραμένου· ἀλλὰ δὲν ἐδίστασα ἐπὶ τῇ κλήσει, καὶ Θεοῦ δάκτυλον ἐξέλαβον τὸν ὁδηγοῦντα με εἰς ἐκπλήρωσιν βουλῶν τῆς Θείας αὐτοῦ Προνοίας ἀνεξερευνήτων. Ἀναλαβὼν οὖν τὴν μέριμναν τοῦ Θεοῦ κληρωθέντος μοι Ποιμνίου, κατεγενόμην ἀνενδότως εἰς τὴν ἡθικὴν, καὶ τὴν κατ' εὐσέβειαν πνευματικὴν αὐτοῦ προαγωγὴν, πρὸ πολλοῦ ἤδη τοῦ χρόνου ὀλιγωρηθεῖσαν. Ἐν τῇ ὀλιγωρίᾳ δὲ ταύτῃ καὶ ὁ τῆς Δύσεως Προσκλητισμός, ὁ ἐν πλεονεξίᾳ ψυχῶν Ὀρθοδόξων μὴ κορεννύμενος, ὥφειλε νὰ καρπωθῇ μεγάλα τε καὶ πολλὰ, καὶ ἐν τοῖς προπυλαίοις οὕτως εἰπεῖν, τοῦ θριάμβου αὐτοῦ ὑπῆρχε, καὶ τὰς παραμονὰς ἔκρουε πανηγύρεως πομπωδестаτής, εἰ καὶ γὰρ μικρόν τι εἰσέει καθιῦδον, καὶ προετίμων πρόσγεια κέρδη· τούναντίον συνειδὼς τὸν κίνδυνον, καὶ “ἀναζωσάμενος τὸν θώρακα τῆς πίστεως, καὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τῷ Θεῷ ῥήματι” ἀντέστην πρὸς τὸν ἀγῶνα· καὶ τῇ Ὀρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ ἀποκρούσας τὸν πολέμιον, ἔσωσα τὸ Ποίμνιόν μου τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου, “τοῦ τὰ ἀσθενῆ ἐνισχύοντος, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦντος”. Ἀλλὰ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοπομένου ὥφειλον νὰ προστατεύσω τὴν τάσιν τοῦ Λαοῦ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν καὶ ἡθικὴν πρόοδον. Ὡφειλον ἄρα καθηκόντως νὰ προστατεύσω τὸ δι' οὗ προσγίνονται ταῦτα, ἥτοι τὸ ὄργανον τῆς διανοίας τὸν προφορικὸν λόγον, τουτέστι τὴν γλῶσσαν, τὴν μητρικὴν τοῦ Ποιμνίου μου γλῶσσαν, δι' ἧς καὶ μόνης ἀλανθάστως καὶ ἀπροσκόπτως προήγετο

εἰς τὴν Ἱστορικὴν, τὴν τε Ἑθνικὴν καὶ τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ
ζωὴν, εἰς τε τὰ ἥθη, τὰ ἔθιμα καὶ τὰς Ἑθνικὰς αὐτοῦ παρα-
δόσεις. Προαγωγή τοίνυν γλώσσης ἐν Σχολείοις, καὶ ἡ ἐν τοῖς
Ναοῖς τοῦ Ὑψίστου Ὁρθόδοξος Κατηχητικὴ Διδασκαλία, σὺν τῇ
ἀναπτύξει καὶ διασαφηνίσει τῶν Ἱεροτελεσθειῶν, τοῦτο ἦν τὸ
περιπαθὲς τότε ζητούμενον ὑπὸ τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁρθοδόξου
Βουλγαρικοῦ πληρώματος παρὰ τῆς προϊσταμένης αὐτοῦ Πνευ-
ματικῆς Ἀρχῆς. Εἰς τοῦτο καὶ γὰρ ἐνέδωκα, καὶ αὐτὸ τοῦτο μοι
ἦν τὸ μόνον μέλημα, καὶ ἡ πρωτίστη τῶν φροντίδων μου, κα-
θὸ Ποιμένος ἀληθοῦς, καὶ Πνευματικοῦ Πατρὸς γνησίου· καὶ
διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀπέπτυσαν μὲν φροῦδαι ἅπασαι αἱ χρυ-
σαῖ ἐλπίδες καὶ προσπάθειαι τοῦ Προσηλυτισμοῦ, ὁ δὲ τύπος
τῆς Δύσεως, προεξαρχούσης “ τ ῆ ς Β ε λ γ ι κ ῆ ς Ἀ ν ε ξ α ρ -
τ η σ ί α ς ”, ἀπελπισμένως κατ’ ἐμοῦ καταφερόμενος, διεκήρυττε
τρανῶς καὶ στεντορεῖα. — Εἰ μὴ ἐκλείψῃ ὁ Μητροπο-
λίτης Παῖσιος ἀπὸ τὴν Φιλιππούπολιν, ἡ ἔ-
νωσις κινδυνεύει νὰ ναυαγήσῃ ἐν Βουλγαρίᾳ. —

Τότε δὴ καὶ ὁ νεωστὶ ἀνθρᾶς ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀ-
πὸ Κυζίκου Ἰωακεῖμ ὑπὸ ἀπαισίαν ὅλως Ἐκκλησιαστικὴν ἔπο-
ψιν ἐκλαβὼν τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα, καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ
Βουλγαρικοῦ ἔθνους, συγκεφαλαιουμένας εἰς ἀποχρώσας
Ἐκκλησιαστικὰς ἐγγυήσεις μελλούσης Πνευ-
ματικῆς καὶ Ἑθνικῆς προόδου ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ
βελτίωνος καὶ Ἑθνικωτέρας, βαρὺ Ἐκκλησιαστικὸν
φορτίον θεωρήσας, καὶ οἶονεὶ καινοτομίαν τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὑπολαβὼν, Συμβούλιον ἐποιήσατο μετὰ καὶ
πολλῶν ἄλλων ἐκείνῳ ὁμοφρονούντων, ἐν ᾧ ἀπεφασίσθη ἡ προ-
θέλυμνος ἐκρίζωσις, καὶ δι’ ἐνὸς καὶ μόνου χτυπήματος ἡ κα-
ταστροφή τῶν Βουλγαρικῶν ἀπαιτήσεων. Μέρη δὲ κεντρικὰ καὶ
πρόσφορα τοῦ τοιούτου χτυπήματος εὐρέθησαν ἡ Κωνσταντινού-
πολις, καὶ ἡ Φιλιππούπολις. Καὶ ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπό-
λει νὰ καταστραφῶσιν οἱ κατὰ τὸν Πατριάρχην Ἰωακεῖμ πρω-

ταίτιοι τῶν Βουλγαρικῶν ἀξιώσεων, καὶ σημαιοφόροι, δῆθεν, τῆς Πνευματικῆς ταύτης, κατ' ἐκεῖνον, Ἀνταρσίας, οἱ Ἐκκλησιαστικῶς προϊστάμενοι τῆς ἐν Παλατᾷ Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, ὁ τε Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων, καὶ ὁ Πρώην Δυρράχίου Αὐξέντιος· ἐν δὲ τῇ Φιλιππουπόλει, ὁ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης Μητροπολίτης Παΐσιος· καὶ ὑπὸ τὰ τρία ταῦτα πτώματα, ἀρκετὰ θεωρηθέντα εἰς ἐκφόβισιν τοῦ ὅλου ἔθνους, νὰ ταφῇ τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα.

Παραλείπων τὰ ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων συναδέλφων μου Ἀρχιερέων συμβάντα, περιορίζομαι εἰς τὰ ἐπ' ἐμὲ καὶ μόνον. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ, ὡς ἐν προανακρούσῃ τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῶν Βουλγαρικῶν ἀξιώσεων, προσκαλέσας περὶ ἑαυτὸν πάντας τοὺς ἀπὸ Βουλγαρικᾶς Ἐπαρχίας ὑπὸ τῶν Ποιμνίων αὐτῶν ἐκδιωχθέντας Ἀρχιερεῖς, ἔδει πάντως καὶ ἐξ ἀνάγκης νὰ προσκαλέσῃ καὶ τὸν ἐκ τοῦ καταδιωγμοῦ ἐξαιρούμενον, μᾶλλον δὲ ἀγαπώμενον καὶ σεβαζόμενον ὑπὸ τοῦ Ποιμνίου αὐτοῦ, τὸν Φιλιππουπόλεως Παΐσιον, ἀφοῦ πρότερον ὁ ῥηθεὶς Παΐσιος δὲν ἐπείσθη νὰ ἐκτελέσῃ κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Πατριαρχικᾶς διαταγὰς αὐθαιρέτους, καὶ πρωτακούστους ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ. Καὶ διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐπιστολῆς προσεκλήθη ἅπαξ καὶ μόνον οὐχὶ ὡς ὑπόδικος, ἢ κατηγορούμενος, ἢ ἔνοχος ἐπὶ Ἐκκλησιαστικῷ τινὲς ἐγκλήματι, ἀλλὰ λόγῳ μὲν, “ν' ἀπέλθω ἐκ εἴσε διὰ λόγους Ἐκκλησιαστικοὺς ἀναγκαίους” πράγματι δέ, ἢ νὰ συνυπογράψω μετὰ τῶν λοιπῶν ἐκδιωχθέντων ὑπὸ τῶν Ἐπαρχιωτῶν αὐτῶν Ἀρχιερέων τὴν Ἐκκλησιαστικὴν καταδίκην τῶν δύο ἄλλων συνάθλων Ἀρχιερέων, συνάμα δὲ καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν Βουλγαρικῶν ἀξιώσεων ὡς ἀντιθρησκευτικῶν, ἢ, μὴ συναινέσας εἰς τοῦτο, νὰ καθαιρεθῶ ὡς ἀπειθὴς καὶ παρήκοος. Τὴν δ' ἐν λόγῳ προσκλητήριον Ἐπιστολὴν συνώδευσεν ἡ Α. Παναγιότης καὶ μὲ ἐξωτερικὴν διαταγὴν, αἵτινες μοὶ ἐνεχειρίσθησαν ἰδίαις τοῦ Διοικητοῦ Φιλιπ-

πουπόλεως χερσὶ (πρωτοφανὲς ὅλως τὸ μέτρον τοῦτο ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησίᾳ). Ἐπὶ τῇ προσκλήσει ταύτῃ καταφατικῶς ἀπήντησα, ὥς ἔδει πᾶς τις ποιῆσαι καὶ τὸν κοινὸν νοῦν εἰσέτι ἔχων. Καὶ μόλις εἰκοστῇ ἡριθμήθῃ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς Ἐπιστολῆς ταύτης, ὅτε αἴφνης, ἀνελπίστως καὶ ἀπροσδοκῆτως ἔμαθον ἐξ ἡμερίδων, ὅτι συγκαθηρέθην μετὰ τῶν ἄλλων δύο συναδέλφων μου, ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβόντων.

Κατηγορίας πρὸς καθαίρεσίν μου ἔφερεν ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης Ἰωακείμ καὶ ἡ περὶ ἐκεῖνον Σύνοδος τρεῖς ἀνυποστάτους καὶ ἀναποδείκτους, ὥς ἐφεξῆς φανήσεται.

Α', "Ὅτι "συμπαρηκολούθουν τοῖς ἰχνεσι τοῦ Μακαρίουπόλεως Ἰλαρίωνος, καὶ τοῦ Πρώην Δυρράχίου Αὐξεντίου, προθυμουμένων τὴν ἀποκατάστασιν Βουλγαρικῆς Ἱεραρχίας Ἐθνικῆς καὶ Ἀνεξαρτήτου."

Β', "Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δὲν ἔπεμψα ὥς καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολῖται γνώμην ἐν Ψηφοδελτίῳ περὶ ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ κατὰ τὴν ἀναγόρευσίν του."

Γ' δὲ καὶ τελευταίαν, ὅτι "κατὰ συνέπειαν ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μυσταγωγίαις, ὑπ' ἐμοῦ ἐκτελουμέναις, ἔπαυσα τῆς μνημονεύσεως τοῦ Κανονικοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου."

Ταύτας καὶ μόνας ἀναφέρει ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ μετὰ τῆς Συνόδου του ἐν τῇ Καθαιρέσει. Τὰς αὐτάς ταύτας ἀναμασσᾷ καὶ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἀσυνεπῶς τῶν μέχρι χθὲς καὶ πρώην Ἀρχιερατικῶν τε καὶ Πατριαρχικῶν διαβεβαιώσεών του, τὰς ὁποίας οὔτε τότε, οὔτε μετὰ ταῦτα καὶ μέχρι τοῦδε Ἰωακείμ τε καὶ Γρηγόριος, καίτοι πάντα λίθον κινήσαντες, ἐδυνήθησαν νὰ ἐπιβεβαιώσωσιν, ὅπως οὕτως ἀθώωσιν μὲν ἑαυτοὺς, ἀποπλύνωσι δὲ καὶ τὴν ὑπ' αὐ-

τῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως προστριβεῖσαν κηλίδαν. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ῥηθέντες Πατριάρχαι.

Ἐγὼ δὲ ἐξομολογούμενος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας τῇ ὑποσχέσει νὰ μὲ ἐξελέγξῃ ὁ δίκαιος Κριτῆς ἐνώπιον τῶν Ἀγίων αὐτοῦ Ἀγγέλων εἰ ψεύδωμαι, ὁμολογῶ τὴν ἀλήθειαν, γυμνὴν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν. Πᾶν ὅ,τι ἔπραξα καὶ ἐνήργησα μονομερῶς καὶ ἀσχέτως τοῦ γενικοῦ Ζητήματος τὸ ἔπραξα ἐν μόνῃ τῇ Ἐπαρχίᾳ μου, καὶ διὰ μόνους τοὺς Χριστιανούς μου. Ἄν δὲ τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραχθέντα ἐν τῇ ἰδίᾳ μου Ἐπαρχίᾳ φέρωσι τὴν ταυτότητα τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ὅλου Ἐθνους, τοῦτο καταδεικνύει ὅτι αἱ εὐχαὶ, οἱ πόθοι καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἦσαν καθολικαὶ καὶ ἀναγκαῖαι εἰς ὅλον τὸ ἔθνος· οὔτε παρεσύρθη, ὥς διατείνεται ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ, ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων συναδέλφων· καθότι οὐδὲ ἅν ἀπλὴν ἀλληλογραφίαν μετ' ἐκείνων εἶχον μέχρι τῆς καθαιρέσεως. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ, προσεκλήθη καὶ διὰ κατασχέσεως τοῦ γραφείου μου ν' ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν, καὶ δὲν ἠδυνήθη. Χάριτι δὲ Θεῆς οὐδὲ τὸ προσὸν τῆς ἀνικανότητος δύναται νὰ μὲ κατατάξῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν παρασίτων. Πᾶν ἄρα ὅ,τι ἔπραξα τὸ ἔπραξα ἐλευθέρως καὶ ἐξ ὑποκειμένου, οὐχὶ δὲ “παρακολούθων τοῖς ἰχνέσι τοῦ Μακαρίου πόλεως καὶ πρώην Δυρραχίου”. Ἐπραξα τὸ κατ' ἐμέ, ὅ,τι ἀπῆτει τὸ καθῆκον παντὸς γνησίου Ποιμένος· δηλαδή ἐπροστάτευσαν ἀνεκδότως τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικὴν πρόοδον τοῦ Ποιμνίου μου, καὶ συνηγόρησα ὑπὲρ τῶν δικαίων αὐτοῦ ἀπαιτήσεων ἀφόβως καὶ θαρράλειως.

Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀπολογούμενος, λέγω. Δὲν ἐπεμψα τὴν ἐν Ψηφοδελτίῳ γνώμην μου περὶ ἐκλογῆς νέου Πατριάρχου, ὥς ἐπιγείου, ἀνθρωπίνου καὶ καινόφανοῦς ἐφευρήματος, οὐχὶ δὲ Ἐκκλησιαστικοῦ Κανονικοῦ καθεστώτος, ἐνδοῦς εἰς τὴν ὁμόφωνον αἴτησιν τοῦ Ποιμνίου μου, προηγηθείσης μέντοι καὶ ἐν τῷ ἐπουσιῳδῇ τούτῳ παραπτώματι τῆς διακελεύσεως

τῆς Ἐκκλησίας, προερωτηθείσης περὶ τοῦ πρακτέου. “Καλῶς
ἐπραξεν ἡ Ὑμέτέρα Πανιερότης (μοὶ ἔγραφεν ἡ
Ἐκκλησία) ἐπὶ τῇ δηλοποιήσει ταύτῃ, καὶ ἐπὶ
τῷ Ζητήματι ΕΠΟΥΣΙΩΔΟΥΣ, ὅσον τὸ τῆς ἀποστο-
λῆς Ψηφοδελτίου της πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.
Ὅς συμμορφωθῇ μετὰ τοῦ Ποιμνίου της, καὶ
μεριμνεῖτω”.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν τρίτην κατηγορίαν, τὴν καὶ τελευταίαν, ἀ-
παντῶ. Ἐπειδὴ τρεῖς καὶ μόνοι μῆνες ἐνεφιλοχώρησαν ἀπὸ τῆς
ἀναγορεύσεως καὶ ἐπιστήμου κοινοποιήσεως τῆς ἀποκαταστάσε-
ως τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ καὶ τῆς καθαιρέσεως, συνέβη ἐνε-
κα σωματικῆς μου ἀσθενείας ἐν ὅλῳ τῷ διαστήματι τούτῳ νὰ
μὴ λειτουργήσω· τὴν δ’ ἔλλειψίν μου ταύτην ἀνεπλήρουν δύο
Ἐπίσκοποί μου, οὓς πάντοτε εἶχον παρ’ ἐμοί. Τοῦτο δὲ δύναμαι
ν’ ἀποδείξω διὰ τῶν χριστιανῶν συμπάσης τῆς Φιλιππουπόλεως,
καὶ διὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Πρὸς δὲ ἂν ἐλάμβανε χώραν τοι-
οῦτο τι Κανονικὸν ἔγκλημα, καὶ ἐγένετο τοῦτο γνωστὸν τῇ
Ἐκκλησίᾳ, ἔδει αὕτη πρὶν τῆς κανονικῆς ποινῆς νὰ ἐρωτήσῃ
τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ προσαπτομένου ἐγκλήματος, νὰ
τὸν παραστήσῃ ἐνώπιον αὐτῆς καὶ τὸν νοθετήσῃ ἅπαξ, δις καὶ
τρίς, καὶ τούτου ἐπιμένοντος ἀκολούθως νὰ τὸν καθαιρέσῃ κα-
νονικῶς· ὅπερ ἐπ’ ἐμοὶ οὐδόλως, οὐδ’ ἅπαξ συνέβη· διότι δὲν
ὑπῆρξε πράγματι τοιοῦτο κανονικὸν ἔγκλημα, ἀλλ’ ἐφευρέθη.

Καὶ αἱ τρεῖς ἄρα, Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Πατριάρχα! κα-
τηγορίαι ἐν τῇ καθαιρέσει εἰσὶν ἀνυπόστατοι, ἐφευρημέναι, ἀνα-
πόδεικτοι καὶ νὰ ἐπαληθεύσωσιν οὐδέποτε δυνάμεναι· διότι δὲν
ὑπῆρξαν πραγματικῶς. Τὸ δὲ τελευταῖον, τὸ καὶ οὐσιωδέστα-
τον, δυωκαίδεκα Ἀρχιερεῖς Συνοδικοί, οἱ συνυπογράψαντες τὰς
καθαιρέσεις τῶν τριῶν, μετὰ δήπου δύο μῆνας τῆς ἐκδόσεως
τῶν καθαιρέσεων εἰς διαπληκτισμοὺς ἐλθόντες μετὰ τοῦ Πατρι-
άρχου Ἰωακείμ, Συνοδικῶς καὶ ἐπιστήμως κατ’ αὐτοῦ ἀπεφάναν-
το περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος. Τὰς δὲ καθαιρέσεις τῶν

δύω πρωταγωνιστούντων, κατὰ τὸν Πατριάρχην, Βουλγάρων Ἀρχιερέων ἐκήρυξαν αὐτοὶ οὗτοι πανδήμως Ἀντικανονικάς, προεσχεδιασμένας, μετὰ δόλου καὶ ἀπάτης καὶ βίας ἐκχαλκευθείσας· καὶ ἰδοὺ ἡ ἐν λόγῳ περικοπὴ τῆς κατὰ τοῦ Πατριάρχου ἐπισήμου διαμαρτυρήσεως τῶν δέκα καὶ δύο Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, τῶν καὶ συνυπογραψάντων τὰς καθαιρέσεις.

« Κατηγορεῖται ὑπὸ τῆς ΣΥΝΟΔΟΥ ὁ Πατριάρχης ..
 » Β', ὅτι ἐν' ᾧ κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἀνὰ χειρὸς τοῦ Βερατί-
 » ου, ὥφει' ἐν ὡς Πρόεδρος νὰ παρουσιάζῃ τὰς ὑποθέσεις εἰς τὴν
 » σκέψιν τῆς ΣΥΝΟΔΟΥ, ἵνα διευθετῶνται διὰ κοινῆς γνώμης, τὰ
 » πάντα ΠΡΟΫΣΧΕΔΙΑΖΕ ΚΑΙ ΕΞΕΤΕΛΕΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΣ.
 » Ἐκ πολλῶν ἀρκούμεθα εἰς τὰ ἑξῆς. 1) Πῶς ἐγένετο ἡ καθαί-
 » ρεις τῶν Βουλγάρων Ἀρχιερέων; ΠΡΟΫΣΧΕΔΙΑΣΘΗ παρ'
 » αὐτοῦ ἡ καθαίρεισις, καὶ ἐν μιᾷ συνεδριάσει τῶν Συνοδικῶν
 » ἐγένοντο μὲν ΤΑ ΤΡΙΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ πρὸς αὐτοὺς κατὰ
 » τοὺς Κανόνας τῶν Συνόδων, ἐντὸς ὅμως ΔΥΩ ΩΡΩΝ, χω-
 » ρίς νὰ δοθῇ αὐτοῖς ὁ ὑπ' αὐτῶν πάλιν ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ
 ΚΑΝΟΝΩΝ ἀπαιτούμενος καιρός· καὶ μόλα ταῦτα οἱ Ἀρχιε-
 » ρεῖς ἐκεῖνοι πρὶν ἢ διαλυθῇ ἡ Συνεδρίασις ΔΙΕΜΗΝΥΣΑΝ
 » ΕΠΙΣΗΜΩΣ διὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὅτι θέλουσι παρουσια-
 » σθῇ πρὸς ἀπολογία· ὁ δὲ Πατριάρχης ὅχι μόνον ΔΕΝ Ὑ-
 » ΠΗΚΟΥΣΕΝ εἰς τὸ ἐπιεικὲς τοῦτο μέτρον τῆς Σεβ. Κυβερ-
 » νήσεως, ἀλλὰ καὶ ΗΠΑΤΗΣΕ τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἀπαντή-
 » σας ΨΕΥΔΩΣ καὶ ΑΥΤΟΓΝΩΜΟΝΩΣ· καὶ ὅτι τοῦτο ἐγένε-
 » το οὕτως ΟΥΔΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΖΟΝΤΩΝ ΔΥΝΑΤΑΙ
 » Ν' ΑΡΝΗΘΗ." Οἱ ταῦτα ὑπογράψαντες Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς
 εἰσὶν οἱ ἑξῆς. Ὁ Ἐφέσου Παΐσιος, ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος, ὁ
 Νικομηδείας Διονύσιος, ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος, ὁ Φιλιππουπόλεως
 Πανάρετος, ὁ Προικοννήσου Γεδεών, ὁ Ξάνθης Διονύσιος, ὁ Κε-
 στεντηλίου Ἰγνάτιος, ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος, ὁ Δρυϊνουπόλεως
 Παντελεήμων, ὁ Στρωμνίτης Ἱερόθεος, καὶ ὁ Πρεσλάβας Ἀνθιμος.

Λοιπὸν ἂν ἡ καθαίρεσις τῶν δύο Πρωταγωνιστῶν, κατὰ τὸν Πατριάρχην, Ἀρχιερέων κρίνηται οὕτως ὑπὸ τῶν δέκα καὶ δύο Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, ἡ ἐπ' αὐτάς τὰς καθαιρέσεις ἐπακουμοῦσα, καὶ ἐξ ἐκείνων τὴν εὐθύνην ἐφελκύουσα ποῖον ἔξει τὸ ὄψος ; ὁ Φιλιππουπόλεως Παῖσιος ὁ συγκαθαίρεθεις μετὰ τῶν ἀνωτέρω δύο, ὡς παρακολουθήσας τοῖς ἔχνεσιν ἐκείνων, κατὰ τὸν Πατριάρχην, ἐν ποίᾳ μοίρᾳ ταχθήσεται ; Πόσον βάρος ἐνοχῆς φέρει ὁ μηδέποτε καταμηνυθεὶς ἐπὶ τινὶ ἐγκλήματι ; ὁ μηδέποτε ἔνοχος ἐν τινὶ παραπτώματι κηρυχθεὶς, οὐ μὲν, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας νουθετηθεὶς, οὐδ' ἐπιπληχθεὶς, ἀλλ' οὐδ' ἐπ' ἀπολογία ποτε παρασταθεὶς, οὐδὲ ἅπαξ, οὐδὲ δῖς, οὐδὲ τρίς, κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς καὶ Συνοδικοὺς Νόμους καὶ Κανόνας, οὔτε καταδικασθεὶς, οὔτε τοπαράπαν δικασθεὶς, ἀλλ' ἀκρίτως, ἀναπολογήτως καὶ ἀπαρουσιάστως ὅλως, κατ' ἐρήμην δὲ μόνον καὶ δικασθεὶς καὶ καταδικασθεὶς ποίαν ἐνοχὴν φέρει ; ἐν ποίᾳ τῇ τάξει τῶν καταδίκων ταχθήσεται ; Ἡ Ὑμετέρα Θεόσοφος καὶ Θεόστεπτος Κορυφή σὺν τῇ μιᾷ, Ἀγία, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ὀνόματι τοῦ θεμελιώσαντος καὶ πῆξαντος αὐτήν, καὶ τοῦ ταύτην συ ἔχοντος Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος δικάσασα, ἃς ἀποφανθῇ κατὰ τοῦ ἐνόχου, ἀφοῦ μάλιστα ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων λάβῃ ἢ Ὑμετέρα Πανσέβαστος Μακαριότης τοὺς πανσέπτους καὶ Θεοκηρύκτους τούτους λόγους τῶν παρὰ πόδας Ἀποστολικῶν τε καὶ Συνοδικῶν Θεσπισμάτων, οὕτως ἐχόντων.

“Ἐὰν ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνοῦ· ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἕτι ἓνα, ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. Ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐὰν δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔσω σοι ὥσπερ ὁ Ἐθνικός καὶ ὁ Τελώνης (Ματθ. ιή, 15-18).

Ἀθετήσας τις Νόμον Μωσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δύο σὶν ἢ τριοὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει (Ἑβρ. ι, 18).

Αίρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοῦθεσίαν παραιτοῦ (Τίτ. γ', 11).

Ταῦτα δὲ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παρίκλησιν τοῦ Ἐπισκόπου γενέσθω (Καν. Ἀποστ. ἐλά).

..... Ἐὰν δὲ καλούμενος μὴ ὑπακούσῃ, καλεῖσθω καὶ το δεύτερον, ἀποστελλομένων ἐπ' αὐτὸν δύο Ἐπισκόπων (Καν. Ἀποστ. οδ').

..... Καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καλοῦντι τοῦτον καθαιρεῖσθαι (Ἀντιοχ. ἐ.)”

Ταῦτα τὰ Ἱερὰ ἀποφθέγματα τῶν Θεηγόρων Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν Πνευματεμφόρων Πατέρων, ἅτινα ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ δὲν συνεβουλεύθη, ὁ δὲ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτοῦ συνειδήσει ἀσυγγνώστως παρτρέχει, τὰς ἱεράς, φημί, ταύτας διατάξεις καὶ τούτων πλείονα, (ὧν ἡ μὲν κυρία οὐσία παρωράθη, τὸ δὲ συμπέρασμα μόνον ἐφηρμώσθη ἐπὶ ἀνθρώπου μηδέποτε χωλάναντος περὶ τὴν πίστιν, ἀλλὰ διακρατοῦντος τὰ νόμιμα καὶ πάτρια κάλλιον τῶν καθαιρούντων) ἀφοῦ ἡ Ὑμετέρα προσκυνητὴ μοι Μακαριότης λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ἅς ἀποφανθῇ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι κατὰ τοῦ ἐνόχου.

Τὴν 25 Φεβρ. 1869: Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης, Σοφωτάτης καὶ προσκυνητῆς μοι Μακαριότητος

Τέχνον ἐν Χριστῷ πειθήνιον καὶ δοῦλος

† ὁ Φιλιππουπόλεως Παῖσιος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΔΙΑ ΜΑΚΑΡΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΛΑΡΙΩΝΟΣ.

Μακαριώτατε, Θειότατε, καὶ Σοφιώτατε Πάτερ
καὶ Δέσποτα!

† Ἐκ τῆς συναποστελλομένης γενικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς κα-
τανοήσῃ προσηκόντως ἡ Ὑμετέρα Θεόσοφος Μακαριότης τὴν
θέσιν τοῦ ἡμετέρου Βουλγαρικοῦ Ζητήματος· Ἀλλ' ἐπιτραπείτω
μοι ἵνα καὶ γὼ διασαφηνίσω φράσεις τινὰς τῆς πρὸς τὰς Αὐτο-
κεφάλους Ἐκκλησίας ἐγκυκλίου τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, δι' ὧν
Αὕτη προτίθεται νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν ἐπενεχθεῖσαν κατὰ τὸ
1861 σωτήριον ἔτος καθαίρεσιν ἐναντίον ἐμοῦ ὡς ὑποκινοῦντος
δῆθεν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο Ζήτημα.

Μακαριώτατε Δέσποτα ἰ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς εἰς τὴν
Ὁρθόδοξον θρησκείαν τὸν τε μονήρη ὑποδὺς βίον ἐξ ἀπαλῶν
δυνάμεων, καὶ εἰς τὸ μέγα τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα κατὰ τὰς δια-
τυπώσεις τῆς Ἐκκλησίας προχειρισθεὶς κοινῇ γνώμῃ τῆς Ἱερᾶς
Συνάξεως τοῦ Ἀθω ἐξελέχθην καὶ γενικὸς αὐτῆς Ἐπίτροπος ἐν
Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 1852 Μαΐου 1. Μετελθὼν δὲ ὡς
“πιστὸς δοῦλος” τὴν διακονίαν ταύτην ἐπὶ πολλὰ ἔτη,
ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἀνά χειρας μου ἐνσφραγίστων ἐγ-
γράφων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τῷ 1854 86ρίου προὔχειρί-
σθην καὶ Μέγας Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πα-
ρὰ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἀν-
θίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου λαβὼν καὶ Πατριαρχικὸν Δίπλωμα μαρ-
τυροῦν τὴν “εὐσέθειαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς Ὁρθό-
δοξου Πίστεως ζῆλον μου”. Ἀνακληθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς
κοινῆς Συνάξεως εἰς τὸ Ὅρος διέμεινα Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱε-
ρᾶς Μονῆς τοῦ Χιλιανταρίου εἰς τὴν κοινότητα μέχρι τοῦ 1857·
ὁπότε ἀνέλαβον καὶ πάλιν κατὰ προτροπὴν τῆς Ἱερᾶς Κοινό-
τητος τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτροπὴν τοῦ Ἀθω, καὶ διε-

τέλεσα ὡς τοιοῦτος μέχρις Ὀκτωβρίου 1858, ὅτε ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία εὐδοκήσασα, προῦχειρίσατό με χωρεπίσκοπον τοῦ ἐν Παλατᾷ Βουλγαρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου.

Ἄλλ' ὅποια ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ λαοῦ τούτου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ; Οἱ Βούλγαροι, Μακαριώτατε Δέσποτα ! ἀπὸ τῆς τετάρτης δεκαετηρίδος τοῦ παρόντος αἰῶνος κατὰ διαφόρους καιροὺς εὐσχήμως ἐξέφραζον τὰ παράπονα τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ παρεκάλουν θερμῶς καὶ ἰκετευτικῶς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἵνα λαβοῦσα πρόνοιαν μητρικὴν περὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, θεραπεύσῃ ταύτας. Καὶ ὁμῶς ἡ Ἐκκλησία ἐθεώρει τὰ τοιαῦτα παράπονα ὡς μηδέν, καὶ ὑπέβαλλε τοὺς παρουσιάζοντας αὐτὰ εἰς σκληρὸν καταδιωγμόν. Τούτου ἔνεκα οἱ Βούλγαροι τῶν διαφόρων Ἐπαρχιῶν συνενωθέντες ὑπὸ τῆς ταυτότητος τῶν παθημάτων καὶ τῶν εὐχῶν εἰς ἓν, κατέδειξαν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴν ἀποστέλλῃ αὐτοῖς Ἀρχιερεῖς ἀδελφεὶς τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης, τὴν ὁποίαν καὶ μόνον ἐννοοῦσιν. Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἔδειξε τὴν συνήθη αὐτῆς ὀλιγωρίαν. Ὅθεν κατὰ τὸ 1857 ἐκ τῶν ἐπισήμοτέρων Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν προσδιωρίσθησαν Ἀντιπρόσωποι, οἵτινες διετύπωσαν ἐν ἀναφορᾷ τὰς αἰτήσεις τοῦ ἔθνους ἀναγγέλλοντες εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ὅτι καταπολιορχοῦνται ὑπὸ διαφόρων Ἐταιριῶν, ὅτι αἱ ἑταιρεῖαι αὗται διαδίδουσι φρονήματα πολέμια τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι συνεστήσαντο σχολάς, ἐν αἷς παραλαμβάνουσαι τὰ τέκνα τῶν ἀπλουστέρων, ἐνσπείρουσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀλλότρια διδάγματα· ὅτι πολλοὶ τῶν Ἱεραποστόλων ἐγκατασταθέντες ἐπὶ προσηλυτισμῷ εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει, μετὰ τοσαύτης φανατικῆς θρησκομανίας ἀποπειρῶνται τὴν διάδοσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν φρονημάτων, ὥστε καὶ ἐφημερίδας εἰς τὴν ἐγγύριον γλῶσσαν ἐκδίδουσι καὶ δι' αὐτῶν διασαλεύουσι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ Λαοῦ. Ἐζήτησαν τοίνυν οἱ Βούλγαροι ἵνα

ουλοιποῦ εἰς τὰς Βουλγαρικὰς Ἐπαρχίας ἀποστέλλωνται Ἀρ-
 ιερεῖς μεριμνῶντες περὶ τῶν πνευματικῶν των τέκνων, οἱ ὅποιοι,
 ἔκ τῆς ἀδρανείας τῶν Πνευματικῶν αὐτῶν Ποιμένων, ἦσαν
 εβουθισμένοι εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν, καὶ τῶν
 ποίων πολλοὶ εἶχον ἤδη ὑποστῆ οἰκτρὰν διαδόνησιν καὶ σάλον
 καὶ ἀμφιρρέπειαν ὥς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις. Καί
 μως τὰ εἰλικρινῆ καὶ πλήρη χριστιανικοῦ ζήλου παράπονα
 αὐτὰ οὐ μόνον ὑπ' ὄψιν δὲν ἐλήφθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπερρίφθη-
 σαν ὡς ψευδῆ καὶ κακόβουλα. Ἐπὶ τέλους κατὰ τὸ 1859 ἔτος
 τῇ συναινέσει τῆς Σεβ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐ-
 πούλωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συνεκροτή-
 θη Γενικὴ Συνέλευσις ἐκ κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν. Τότε δὲ καὶ
 οἱ Βούλγαροι Ἀντιπρόσωποι ἀναζωπυρούμενοι ὑπὸ θρησκευτικοῦ
 ἐθνικοῦ ζήλου προσεπάθησαν τὸ ἐπ' αὐτοῖς νὰ συντελέσωσιν εἰς
 τὴν βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν τε ταῖς Βουλγαρικαῖς
 Ἐπαρχίαις καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς τότε προσ-
 παθείας τῶν Βουλγάρων Ἀντιπροσώπων παρενεβλήθησαν μυρία
 προσκόμματα, ἀπερρίφθησαν ἅπασαι αἱ προτάσεις αὐτῶν ἐπὶ δια-
 φόροις προφάσεσιν. Ὅθεν οἱ Ἀντιπρόσωποι οὗτοι τῶν Βουλγά-
 ρων ἐνόμισαν καθῆκον αὐτῶν νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἐναντίον τῶν
 Κανονισμῶν. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπραξάν καὶ αἱ Βουλγαρικαὶ Ἐπαρχίαι,
 ἅμα λαβοῦσαι ὑπ' ὄψιν τὸν τρόπον τῆς συντάξεως τῶν Κανο-
 νισμῶν τούτων καὶ τὴν μὴ ἐκπλήρῳσιν τῶν πολυχρονίων αὐ-
 τῶν εὐχῶν.

Τοιαύτη περίπου ἦτο ἡ θρησκευτικὴ κατάστασις τῆς Βουλγα-
 ρίας, καὶ ἐν τοιαύτῃ ἐποχῇ Μακαριώτατε Δέσποτα ! ἀνέλαβον
 τὴν διεύθυνσιν τοῦ μνησθέντος Βουλγαρικοῦ Ναοῦ. Ἔδει τοίνυν
 εὐθὺς ἅμα ἀναλαβὼν τὴν βαρεῖαν ταύτην εὐθύνην ἵνα ἀφ' ἐνὸς
 μὲν διασκεδάσω τὸ πυκνὸν νέφος τῆς ἐπικειμένης ἀχλύος, καὶ
 συναγάγω ἐπιμόχθως τὰ πλανώμενα ἐκ τῶν ἡμετέρων προβά-
 των. “ ἐνδυσάμενος τὸν θώρακα τῆς πίστεως καὶ ἀναλαβὼν τὴν
 πανοπλίαν τοῦ πνεύματος, τὸν Θεῖον Λόγον” εὐηγγελιζόμεν ἐν

ἐκάστη εὐκαιρία τῷ λαῷ τῆς Θείας δικαιοσύνης τοὺς λόγους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπισήμους διαμαρτυρήσεις ἔγραφον κατὰ τῶν ἐκδιδομένων ἐν τῇ Πρωτευούσῃ ὀργάνων τοῦ Παπισμοῦ. Καὶ ὁμῶς ἐνῷ τὰ ὄργανα ταῦτα στεντορείως ἐκήρυττον τὸν προσηλυτισμόν, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία καίτοι ἐν γνώσει οὕσα τοῦ ἐπαπειλοῦντος τοὺς ὁμογενεῖς κινδύνου, οὐδεμίαν ὁμῶς πρόνοιαν ἐλάμβανεν.

Τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ κάτοικοι τῆς Πολυανῆς, Ἐπισκοπῆς Θεσσαλονίκης, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῶν Μελετίου καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν παραπονούμενοι εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, ἐξαιτούμενοί τε τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ δι' ὁμοεθνοῦς Ἀρχιερέως, ἀλλὰ μὴ εἰσακουσθέντες ἠσπάσθησαν τὴν Οὐνίαν, πρὸς στερέωσιν τῆς ὁποίας εἶχε μεταβῇ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν ταύτην καὶ αὐτὸς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχηγὸς τῶν Λαζαριστῶν ὁ Κύριος Βορέ. Τότε δὴ ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης ὁ Κύριος Κύριλλος προσκαλέσας τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ προὔχοντας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συνομιλήσας καὶ ὑποσχεθεῖς, ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ Ἐκκλησία εὐχαρίστως θὰ προχειρίσῃ Βουλγάρους Ἀρχιερεῖς διὰ τὰς Βουλγαρικὰς Ἐπαρχίας, ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ συναινέσει τοῦ ἁγίου Θεσσαλονίκης ἀπέστειλεν ἐμὲ ἐξαρχικῶς μετὰ Συνοδικῶν γραμμάτων ἐκεῖσε πρὸς τελείαν ἀποσόβησιν τῆς Οὐνίας. Τίνι δὲ τρόπῳ ἐξεπλήρωσα τὴν ἀποστολὴν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας διακηρύττουσι μεγαλοφώνως αἱ ἀνά χεῖρας μου Συνοδικαὶ ἐπιστολαί, δι' ὧν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὡς γέρας μοι ἀπονέμει τὴν ἐπίκλησιν “Σωτῆρος τῶν πεπλανημένων”, ὡς καὶ αὐτὸς εἰσέτι ὁ Παπικὸς τύπος τῆς Πρωτευούσης, ὅστις λάβρος ἐπέπεσε κατ' ἐμοῦ ὡς ἀντιμάχου αὐτοῦ. Ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς Ἐξαρχίας, ἔσπευσα ὅπως κοινοποιήσω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πάντα τὰ τεχταινόμενα κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τὰ περίξ, ὡς καὶ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει.

Μετ' οὐ πολὺ ἀποθνήσκει ὁ Μητροπολίτης Πρεσπῶν· οἱ δὲ κάτοικοι συνέταξαν ἔντονον διὰ πολλῶν χιλιάδων σφραγίδων ἀναφορὰν πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ θερμῶς παρεκάλουν αὐτήν, ὅπως ἐνδοῦσα εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας αὐτῶν, ἀποστείλῃ αὐτοῖς Ἀρχιερέα ἐγκρατῆ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, καὶ συνέστησαν αὐτήν πρὸς τοὺς ἐνταῦθα Ἀντιπροσώπους καὶ Προὔχοντας τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ἅμα λαβόντες ἔσπευσαν ὅπως ὑποστηρίξωσι ταύτην, ἀναμιμνήσκοντες εἰς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὰς προλαβούσας ὑποσχέσεις περὶ ἀποστολῆς Βουλγάρων Ἀρχιερέων. Τότε ἐνώπιον μὲν αὐτῶν ἐπανελάβε τὴν πρόθυμον διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν τῶν ἐπαρχιωτῶν· ἀμέσως ὅμως προὔχειρίσατο ἄνδρα κατὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλοτε ἡ Ἐπαρχία σύμπασα εἶχε διαμαρτυρηθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Διὸ οἱ Ἀντιπρόσωποι μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν ἀπάτην ταύτην τῆς Ἐκκλησίας ἐπαρουσιάσθησαν ἐν σώματι εἰς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα, καὶ διὰ μακρῶν ἐξιστορήσαντες τὰ δεινοπαθήματα τῶν Χριστιανῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις, ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἀπαισίους συνεπείας τοῦ σάλου τούτου. Καὶ ὅμως εἰς ταῦτα πάντα ἤκουσαν ὡς ἀπάντησιν ὅτι “ὅταν οἱ Βούλγαροι γίνωσιν Οὐνίται, τότε ἡ Ἐκκλησία θέλει σκεφθῇ περὶ τοῦ πρακταίου”.

Μετὰ τὴν λυπηρὰν ταύτην ἄρνησιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Βουλγαρικὸς Κλῆρος μετὰ τοῦ λαοῦ λαβόντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν λά' Ἀποστολικὸν Κανόνα, ὅστις ῥητῶς λέγει, ὅτι δύνатаι πρεσβύτερος ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, καὶ παύσῃ τὸ Κανονικὸν ὄνομα ὅταν ἴδῃ αὐτὸν ἀδικοῦντα, διέταξαν τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπροσώπους αὐτῶν, ὅπως ἀναγγείλωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι διακόπτουσι τουλοιποῦ πᾶσαν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἀπεσταλμένων παρ' αὐτοῦ Ἀρχιερέων μέχρις οὗ διορθοθῶσι τὰ κακῶς κείμενα. Ὅθεν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπρόσωποι μετὰ τῶν

Προϋχόντων αὐτῶν ἀμέσως συνέταξαν ἐπίσημον διαμαρτύρησιν κατὰ τῶν διευθυνόντων τὰ Ἐκκλησιαστικά, καὶ ἐγγράφως ἀνήγγειλαν εἰς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα ὅτι ὁ Βουλγαρικὸς Κληρὸς μετὰ τοῦ λαοῦ διακόπτουσι τουλοιποῦ πᾶσαν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἰδὼν οὖν τὴν δυσμένειαν τοῦ ἐνταῦθα Βουλγαρικοῦ Λαοῦ καὶ τὸν ἀχαλίνωτον ἐρεθισμόν τῶν ἔξω Ἐπαρχιῶν ἐναντίον τοῦ Πατριαρχείου ἔσπευσεν καὶ πάλιν νὰ κοινοποιήσω πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν κίνδυνον, ὃν συναισθανόμην ὅτι διέτρεχον οἱ Βούλγαροι, περικυκλούμενοι πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ἀμειλίχτου καὶ ἀδυσωπῆτου Παπισμοῦ. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης καὶ πάλιν ὑποσχεθεῖσα ὅτι θέλει λάβῃ πρόνοιαν, οὐδὲν ἔπραξε πρὸς κατεύνασιν τοῦ σάλου τούτου.

Ἐφθασε δὲ καὶ ἡ ἀγία καὶ κλητὴ καὶ κοσμοσωτήριος ἡμέρα τῆς τοῦ Ζωοδότου ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως, καθ' ἣν τῇ κανονικῇ ἀδείᾳ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἱστάμενος πρὸ τῶν Πυλῶν τῆς αἰωνίου τραπέζης, ἐτέλουν τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν· καὶ ἐνῶ ἔμελλον κατὰ τὸ σύνηθες νὰ ψάλλω τὴν φήμην τοῦ Πατριάρχου, συρροὴ ὄχλου ἐπέθηκε σιγὴν καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἱεροψάλτας· ἐζήτηι δὲ νὰ ἀντικαταστήσω τὴν φήμην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διὰ τοῦ “π ἄ σ η ς ἐ π ι σ κ ο π ῆ ς Ὁ ρ θ ο δ ό ξ ω ν”. Ἐκὼν δὲ ἄκων ἐνέδωκα εἰς τὴν παράφορον ἐπιμονὴν τοῦ Λαοῦ· καὶ ἐτέλεσα μὲν μετὰ μεγίστης ταραχῆς τὴν Θεῖαν Ἱερουργίαν ἀναμιμνησκόμενος τὰς ἀπαισίους συνεπείας, δὲν ὥκνησα δὲ νὰ κοινοποιήσω τὰ εἰκότα εἰς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα· ὅστις μηδὲν θετικὸν ἀπαντήσας εἰς ταῦτα, μοι συνεβούλευσε νὰ ἐπαναφέρω ἐκ νέου τὸ ὄνομα εἰς τὴν Θεῖαν Ἱερουργίαν· ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐκπληρώσω τὴν διαταγὴν ταύτην κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ Λαοῦ. Κατὰ δὲ τὴν 13 Ἀπριλίου προσκληθεὶς ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐξιστόρησα εἰλικρινῶς τὰς παροτρυνούσας τοὺς ἀπανταχοῦ Βουλγάρους εἰς τόσῳ σκληρὰν παράστασιν αἰτίας, καὶ κατέδειξα ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ

ἐπιβάλλη τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον εἰς ἐμέ, ἀλλ' ἀποστείλασα καὶ ἄλλους ἐκ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, ἃς προλάβῃ τὸν ἐπαπειλῶντα κίνδυνον.

Μετὰ τὰς πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον διακοινώσεις ταύτας εὐρισκόμενος μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμωνος, μεταξὺ λαοῦ δυσμενῶν διακειμένου ἐνταῦθα τε καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις κατὰ τῶν διεπόντων τὰ Ἐκκλησιαστικά, καὶ τῆς φαινομένης εὐθύνης τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς πειθαρχίας, καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γινώσκων τὰ ὅσα αἱ θρησκευτικαὶ ἑταιρεῖαι διεκήρυξαν διὰ τοῦ ἐγχωρίου δημοσίου Βουλγαρο-Παπικοῦ τύπου περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ, προὔτιμησα νὰ προστατεύσω τὰς αἰτήσεις τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι διατηρῶν τὸν λαὸν ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, θὰ δυνηθῶ νὰ ἐπαναφέρω καὶ τὴν πεθουμένην γαλήνην εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν μεταξὺ τῶν διχονοούντων ὁμοδόξων λαῶν εἰρήνην καὶ ἀγάπην. Ἀλλ' ὁ καιρὸς παρήρχετο, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἀντὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς νομίμους αἰτήσεις τοῦ λαοῦ συγκεντρύνουσα αὐτὸν περὶ ἑαυτὴν, Πατριαρχεύοντος τοῦ Κυρίου Ἰωακείμ, διήγειρε τοιοῦτον φριχτὸν διωγμὸν ἐν τε τῇ Πρωτεύουσῃ καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις κατὰ τε τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὥστε καὶ ἄχοντες κατὰ Δεκέμβριον τινὲς ἐξωλοίσθησαν εἰς τὸ, ὡς μὴ ὤφειλεν ! ὀλοίσθημα τῆς Οὐνίας, ἣτις πρὸ πολλοῦ ἐτεκταίνετο πονηρὰ ἐναντίον οὐ μόνον τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος.

Ἐν τούτοις ἡ Ἐκκλησία, οὐκ οἶδα τίνος ἕνεκεν, οὐδὲ μίαν πρόνοιαν ἔλαβεν ὑπὲρ τῶν οὕτως ἀποβουκολιζομένων Ὁρθοδόξων Αὐτῆς τέκνων. Οἱ δὲ νουνεχέστεροι τῶν Βουλγάρων τῇ ἡμετέρᾳ Ἀρχιερατικῇ προτροπῇ καὶ παραινέσει ἐκ συμφώνου ἐδημοσίευσαν ἐπισήμους διὰ τοῦ ἐγχωρίου τύπου διαμαρτυρήσεις, καταδειξάντες τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἐνέπεσαν οἱ ἀπατηθέντες. Ἀλλ' ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης ὁ Κύριος Ἰωακείμ ἀντὶ νὰ λάβῃ πρόνοιαν τίνι τρόπῳ προθέλυμος νὰ ἐκριζωθῇ ἡ Οὐνία, συνεχάλεσε

Σύνοδον με, ἄλλην, ἐν ἣ ἀπεφάσισε τὴν καταστροφὴν τῶν προμάχων τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Καὶ ἐγὼ μὲν προσεπάθησα καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου καὶ κηρύττων καὶ γράφων καὶ νουθετῶν καὶ παραινῶν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίως, ὅπως ἐπαναφέρω τοὺς πεπλανημένους εἰς τὸν κόλπον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰς ὅπερ ἐπέτυχον τῇ Θεῇ ἀρωγῇ. Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ διὰ τὸν ἔνθερμον τοῦτον ζῆλον μου κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ εἰς καθαίρεσιν.

Ὅτι δὲ ἡ ἐπενεχθεῖσα παρὰ τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ καταδίκη ἐναντίον ἐμοῦ δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτούμενην κανονικότητα, καὶ ὅτι ἐγένετο διὰ μέσων παρανόμων καὶ αὐθαιρέτων τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀκολούθου διαμαρτυρήσεως τῶν δώδεκα Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν, οἵτινες ἀπεφάνθησαν ἐναντίον αὐτῆς, καταδείξαντες καὶ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην καὶ εἰς τὸ δημόσιον τὸν βίαιον τρόπον τῆς συντάξεως αὐτῆς, καὶ ἀκολούθως τὸ ἄκυρον.

“Πῶς ἐγένετο, (γράφουσι πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην οἱ δώδεκα Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς) πῶς ἐγένετο ἡ καθαίρεσις τῶν Βουλγάρων Ἀρχιερέων; — ΠΡΟΥΣΧΕΔΙΑΣΘΗ παρ’ αὐτοῦ ἡ καθαίρεσις καὶ ἐν μιᾷ συνεδριάσει τῶν Συνοδικῶν ἐγένοντο μὲν τὰ τρία μηνύματα πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν Συνόδων, ἐντὸς ὧμως ΔΥΟ ΩΡΩΝ, χωρὶς νὰ δοθῇ ὁ ὑπ’ αὐτῶν τῶν Συνοδικῶν Κανόνων ἀπαιτούμενος καιρὸς. Καὶ μ’ ὅλα ταῦτα οἱ Ἀρχιερεῖς ἐκεῖνοι πρὶν ἢ διαλυθῇ ἡ συνεδρίασις, διεμήνυσαν ἐπισήμως διὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὅτι θέλουσι παρουσιασθῇ πρὸς ἀπολογία. ὁ δὲ Πατριάρχης ὅχι μόνον δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὸ ἐπιεικὲς τοῦτο μέτρον τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ **ΗΠΑΤΗΣΕ** τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἀπαντήσας **ΨΕΥΔΩΣ** καὶ **ΑΥΤΟΓΝΩΜΟΝΩΣ** ὅτι ἤδη ἐπηνέχθη ἡ προσήκουσα ποινὴ κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας· καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀπεσταλμένου **ΕΒΙΑΣΕ** τὴν Σύνοδον νὰ προβῇ εἰς τὴν ὑπογραφὴν τῆς καθαιρέσεως. Καὶ ὅτι τοῦτο ἐγένετο οὕτως οὐδεὶς τῶν συνεδριούντων

των δύναται ν' ἀρνηθῇ". Οἱ δὲ ὑπογράψαντες τὴν ἀναφορὰν ταύ-
την εἰσὶν οἱ ὑπογράψαντες καὶ τὴν καθαίρεσιν: ὁ Ἐφέσου Παί-
σιος, ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος, ὁ Νικομηδείας Διονύσιος, ὁ Νι-
καίας Ἰωαννίκιος, ὁ Φιλιππουπόλεως Πανάρετος, ὁ Προικονήσου
Γεδεών, ὁ Ξάνθης Διονύσιος, ὁ Κέσπεντηλίου Ἰγνάτιος, ὁ Με-
σημβρίας Νικηφόρος, ὁ Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμων, ὁ Στρου-
μνίτζης Ἱερόθεος καὶ ὁ Πρεσλάβας Ἀνθιμος.

Ἄλλ' ὁ Βουλγαρικὸς Κλῆρος καὶ Λαὸς ἐν τε τῇ Κωνσταντι-
νουπόλει καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς
κατ' ἐμοῦ ἀδίκου καταδίκης παρὰ τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος ἐ-
τέλει, καὶ ἄχρι τῆς σήμερον τελεῖ, ὅλας τὰς θρησκευτικὰς Ἱε-
ρουργίας ἐν ὀνόματί μου.

Ἡ δυσμένεια δὲ αὕτη τοῦ Βουλγαρικοῦ Κλήρου καὶ Λαοῦ
ἐπιβαρύνει μᾶλλον τὴν εὐθύνην τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ κατὰ
τῶν αὐτοῦ πεπραγμένων· καθότι σύμπας Λαὸς τε καὶ Κλῆρος
δικαιολογεῖ ἀρκούντως τὴν ἔκφρασιν ταύτην τῆς δυσμενείας του
ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν καθαιρέσεων, ἐν αἷς συμπεριλαμβάνεται καὶ
αὐτὸς “Μηδεὶς τολμήσει, λέγουσιν ἐν τέλει αἱ καθαιρέσεις, συμ-
φορέσαι αὐτοῖς, ἢ συλλειτουργῆσαι, ἢ τὰς ἀνιέρους αὐτῶν χει-
ρας ἀσπάσασθαι, ἢ ὡς ἈΡΧΙΕΡΕΙΣ, ἢ ΑΠΛΩΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥΣ
ΔΕΞΑΣΘΑΙ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣΑΙ ἢ ΟΛΩΣ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΘΗΝΑΙ
ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΣΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ὡς καθηρημένους, καὶ πάντῃ ἀνιέ-
ρους ἐν βάρει ΑΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΓΓΝΩΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΛΥΤΟΥ
(φεῦ!) ΑΦΟΡΙΣΜΟΥ, τοῦ ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος. Ἄλλ'
ὅμως Κλῆρος ἅμα καὶ Λαὸς ἀποχωριζόμενος, καὶ ἀπαλλοτριού-
μενος οὐχὶ ἐκ τῶν γνησίων αὐτῶν Ποιμένων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀ-
κρίτως καὶ ἀναπολογήτως καταδικασάντων Ποιμένας τε ὁμοῦ
καὶ Ποίμνια, προείλοντο συμμεθέξειν συγκοινωνήσειν, ὑπερασπι-
σθῆναι καὶ συγκαταδικασθῆναι τοῖς ἀναξιοπαθοῦσι Ποιμέσι μᾶλ-
λον, ἢ ἐμμεῖναι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν δυσμενῶς αὐτῷ διακειμέ-
νων, τῶν διωκτῶν Κλήρου τε καὶ Ἔθνους, καὶ ἀπηνῶς ἀμφο-
τέρους καταδικασάντων.

Περαίνων λοιπὸν παρακαλῶ θερμῶς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Μακαριότητα ἵνα εὐδοκήσασα λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μεγίστην μου ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον θρησκείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀκροσφαλῆ θέσιν εἰς ἣν εὐρισκόμην προστατεύων τὴν θρησκείαν ἑνὸς λαοῦ, ὅστις πάντοτε ἐλπίσας εἰς τὴν εὐμένειαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας, ἔδωκε τρανὰ δείγματα μακροτάτης ὑπομονῆς ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ὅτι αἱ εὐχαὶ αὐτοῦ θέλουσι ποτε ἱκανοποιηθῇ παρὰ τοῦ ἀνωτάτου θρησκευτικοῦ αὐτοῦ Ἀρχηγοῦ, καὶ ἀποφανθῇ ὑπὲρ τοῦ δικαίου.

Ἐπικαλούμενος τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, μένω μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης καὶ Σοφωτάτης Μακαριότητος

Ὁλοπρόθυμος τῶν σεβασμίων ἐπιταγῶν

† Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει

1869 Μαρτίου 9.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ ΣΑΒΒΑ

Ἐπιστολιμαία

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΜΟΣΧΑΣ ΠΛΑΤΩΝΑ.

Πανιερώτατε Δέσποτα, καὶ ἐν Χριστῷ μοι
ἀδελφε καὶ Κύριε!

Ἀκουστῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ περιπύστου οὔσης
τῆς Ὑμετέρας προνοίας καὶ μερίμνης ὑπὲρ τῶν Ἀγίων Ἐκκλη-
σιῶν καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, χαίρει ἡ ψυχὴ μου. Διὸ θαρρῶν ἔρ-
χομαι νὰ ἐνοχλήσω Ὑμᾶς, καὶ ἀναγγεῖλω Ὑμῖν περὶ τοῦ κοι-
νοῦ Ἔθνους τῶν Σλαβοσέρβων οὐ μόνον ἀπ' ἐμαυτοῦ
γράφων τῇ Ὑμῶν Πανιερότητι, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάντων τῶν δυσ-
τυχῶν Ἀρχιερέων· οἵτινες μετὰ δακρύων καὶ ἀναστεναγμῶν πα-
ρακαλοῦσι τὴν Ἱερωτάτην Διοικοῦσαν Σύνοδον, πρὸς Θεοῦ! δι-
καιοσύνην ἐπιζητοῦντες. Ἴδου δὲ οὗτοι·

ὁ Σαμοκοβίου,

ὁ Γενῆ-παζαρίου,

ὁ Οὐζίτσης,

ὁ Βόσνης καὶ

ὁ Στυπίου,

ὁ Νύσσης,

ὁ Βελιγραδίου,

ὁ Ἐρσεκίου.

Οἱ πάντες τῶν Θρόνων αὐτῶν ἐξωσθέντες καὶ ἀποστερηθέντες,
περιφέρονται ἄλλοι μὲν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει, ἄλλοι δὲ ὑπερόριοι
ἐγένοντο εἰς διάφορα μέρη, καὶ οὐδεμία Ἐπαρχία ἔχει ὁμογενῆ
Ἀρχιερεᾶ Σέρβον, ἀλλὰ πάντες ἀφαιρεθέντες τοὺς ἑαυτῶν Θρό-
νους, εἰσὶν ἀποβεβλημένοι ὡς ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ Πατριάρχου
Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς περὶ αὐτόν Συνόδου· ἀντ' αὐτῶν
δ' εἰσὶν ἐγκαθιδρυμένοι Γραικοί. Ὅτι δὲ κατὰ πάντας τοὺς τε
Ἀποστολικοὺς καὶ τοὺς τῶν Ἀγίων Πατέρων Κανόνας ὁ Πα-

τριάρχης Κωνσταντινουπόλεως οὐδὲν δικαίωμα ἔχει τοῦ ἀναμι-
γνύεσθαι εἰς τὰ τοῦ Σερβικοῦ Ἔθνους, τοῦτο ἀπὸ τοῦ πρώτου
ἔτι Ἱεράρχου καὶ Ἀρχιεπισκόπου Σερβίας Σάββα ἐπικρατεῖ. Ἐ-
στι δὲ εὐρεῖν αὐτὸ καὶ ἐν τῷ Κώδεκι, ἥτοι τῷ Γραφείῳ τῶν
Σουλτάνων ἐγγεγραμμένον.

Τούτου ἕνεκα πάντες οἱ προσεσημειωμένοι Ἀρχιερεῖς μετὰ δα-
κρύων παρακαλοῦσι τὴν Ἀγιωτάτην Διοικοῦσαν Σύνοδον, ὅπως
δι' ἀγάπην Θεοῦ καὶ διὰ τὸ μεθ' ἡμῶν ὁμόθρησκον — συ-
ναλγοῦντες ἐπὶ τῇ τούτων ἐξώσει, καὶ τῇ τῶν Θρόνων αὐτῶν ἀ-
φαιρέσει ἐξ ἀδικίας τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ
τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου, ἀποτολμησάντων πρᾶξιν ἐναντίον πάν-
των τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων, καὶ οἶονεῖ ἔργον Ἱεροσυλίας,
ἀνεγείρητε αὐθις τοὺς Θρόνους τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς
Σερβίας, ἥτις ὑπὸ τῶν Γραικῶν πάσης εὐπρεπείας ἀπεστερήθη
ὥς ἐκ τῆς ἀδίκου ἐπεμβάσεως τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινου-
πόλεως καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου.

Σοφώτατε, καὶ Χρυσσορρήμον Πλάτον, Ἀρχιερεῦ Θεῖε ! προ-
στατεύσατε τοὺς δυστυχεῖς τούτους Ἀρχιερεῖς ὑποχειρίους τῶν
Γραικῶν καθισταμένους.

Ἐν τοσούτῳ μένω μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ, καὶ ἔσομαι εἰς
αἰῶνα ἀφωσιωμένος

Τῇ Ὑμετέρα Πανιερότητι τῷ ἐν Χριστῷ μοι ἀδελφῷ καὶ Κυρίῳ
Ἐν Μαυροβουνίῳ, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Μητροπολιτικῇ ἑδρᾷ Τσετίνης. } Ὁ Σκανδαρίας Μαυροβουνίου
τῇ 26 Φεβρουαρίου 1776. } καὶ Παραλίας Μητροπολίτης
Σάββας Πέτροβιτς.

Σ η μ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εὐρίσκεται ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Ἐ-
πιστολῶν τοῦ Μητροπολίτου Πλάτωνος τῶν σωζομένων ἐν τῇ
Ἱερᾷ Βηθλεεμαϊκῇ τῆς Μόσχας Σχολῇ ὑπ' Ἀριθ. 48. Ἐξεδόθη
δὲ παρὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Σερβικοῦ Σύλλόγου ἐν τῷ Περιδικῷ
αὐτοῦ Βιβλίῳ 5. Σελ. 357.

ΤΕΛΟΣ.

ΚΑΙ ΘΕΩ ΤΩ ΔΙΚΑΙΩ ΔΟΞΑ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023285

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

